
◆ *Original Research Article*

Attitudes Toward Spouse Selection Among Female Students and Its Correlates

Marjan Rashvand Sorkhkoule^{1*}, Fatemeh Vojdani², Mahsa Larijani³

Abstract

The aim of the study investigate the factors affecting the attitude toward spouse selection among female students at the University of Tehran. The data were collected through a survey using a researcher-designed questionnaire. The statistical population comprised female students from various faculties at the University of Tehran, across undergraduate, and master's and doctoral levels. The sample size was determined to be 400 individuals using Cochran's formula, and the sampling method employed was simple stratified random sampling. The findings showed that the desire for friendship between boys and girls and the extent of social network usage are the strongest predictors of attitude toward spouse choice among students. Subsequently, factors such as family engagement, aspiration for gender equality, educational background, and age also play a crucial role. The study suggests enhancing self-awareness and decision-making skills in youth and training families to understand the needs of the younger generation, thereby bridging the generational gap. Emphasizing their agency, responsibility, and selectiveness is also recommended. Furthermore, reforming spouse selection patterns can strengthen family foundations, increase childbearing desire, and improve the national demographic trends, as any rise in fertility and childbearing in Iran occurs within the family context.

Keywords: Spouse selection attitudes, Family interaction impact, Social network influence, Desire for gender equality, Female university students, Univrsity of Tehran.

Received: 2024-01-07

Accepted: 2024-03-03

1*. Assistant Professor Department of Demography, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran (Corresponding Author); m.rashvand@atu.ac.ir

2. Associate Professor Faculty of Theology and Religious Studies, Department of Islamic Thought, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran; f.vojdanisbu.ac.ir

3. Assistant Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran; m.larijani@alzahra.ac.ir

E-ISSN: 2981-1066 / © Population Association of Iran. This is an open access article under the CC BY 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322>

Introduction

The institution of marriage has undergone significant changes in recent decades, and the way of spouse selection has evolved accordingly. This research aims to examine the factors influencing young people's attitudes toward choosing a spouse. Understanding these factors is crucial for facilitating a more appropriate spouse selection process, particularly in Iranian society where childbearing occurs within the marital framework. Therefore, family stability is also a necessary prerequisite for childbearing, examining spouse selection methods key to successful marriages and life stability. Awareness of these factors is valuable for professionals in spouse selection training or marriage counseling, as well as for strengthening family foundations, increasing childbearing desire, and improving national demographic trends.

Methods and Data

The current study focuses on the factors influencing spouse selection attitudes among female students at the University of Tehran. Data were gathered through a survey using a researcher-designed questionnaire, targeting female students across various faculties and academic levels. A sample size of 400 was determined using Cochran's formula, with a stratified random sampling method. This cross-sectional survey is applied research aimed at collecting data through structured questionnaires in 2018. The reliability of the Likert scale items was verified using Cronbach's alpha.

Findings

The study examines the relationship between independent variables (age, education, gender equality, family interaction, friendships, and social media use) and the dependent variable (attitude toward spouse selection). The Pearson correlation coefficient confirmed significant relationships between all independent variables and the dependent variable. Multiple linear regression analysis was utilized to assess the combined impact of these variables.

The analysis revealed that friendships and social media use are the strongest predictors of spouse selection attitudes, followed by family interaction, gender equality, education, and age. The findings suggest that as female students age and their education and social media use increase, so does their modern attitude toward spouse selection and autonomy in choosing a spouse. Conversely, increased family interaction correlates with decreased autonomy. Collectively, these variables account for 58% of the variance in spouse selection attitudes.

In summary, the research findings revealed that:

1. The higher the level of social media usage, the greater the individual's inclination toward autonomy in spouse selection.
2. Individuals with less family interaction tend to have a stronger inclination toward autonomy in choosing a spouse.
3. The more individuals prefer friendships with boys, the more inclined they are to choose their spouse.
4. A stronger inclination toward gender equality correlates with a higher preference for autonomy in spouse selection.
5. Individuals with higher education levels tend to have a greater inclination toward autonomy in spouse selection.

Conclusion and Discussion

The study identified key factors influencing spouse selection among female students, highlighting the role of social media, family interaction, friendships, gender equality, and education level in determining autonomy in spouse selection. Educating young adults about these factors can improve their decision-making regarding marriage. Universities are strategically positioned to offer educational programs on decision-making, spouse selection, and marriage readiness. Given that fertility and parenting in Iranian society are contingent upon marriage, informed spouse selection is pivotal for family stability and increased fertility.

Recommendations include providing self-awareness and decision-making training to young individuals, especially in universities, and educating families to understand and support the younger generation's desires, thereby bridging generational gaps and enhancing agency, responsibility, and autonomy. Such measures can strengthen families, encourage parenting, and improve the national demographic trends, as fertility and parenting increases in Iran occur within the family context, with marriage being a prerequisite for childbearing. Making informed choices thus contributes to family stability and, ultimately, to increased fertility.

References

- Abbasi-Shavazi, M.J., & Khani, S. (2009). Marriage patterns, ethnicity and religion: Case study of married women in Ghorveh district. *Journal of Population Association of Iran*, 4(7), 35-66. <https://sid.ir/paper/127850/en>
- Aghababaiyan, A., Haqigitian, M., & Mohammadi, A. (2017). Investigating the Relationship between Types of Marriage (Traditional, Semi-traditional and Modern) in Terms of Marital Satisfaction, Personality Issues and Marital Relationships. *Research Approaches in Social Sciences*, 4(13), 191-202. [In Persian], <http://www.rassjournal.ir/files/site/phpMSrEqy.pdf>
- Akbari, H., & Nakheirad, Z. (2019). Qualitative Study of the Situation of the Marriage Circle of Young Girls. The First National Conference on the Challenges and Solutions for the Excellence of the Family Institution in Islamic Religions. [In Persian], <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1087128.html>
- Asgharpour Masouleh, A.R., Kermani, M., & Baradaran Kashani, Z. (2017). Phenomenology of spouse selection of young women in Mashhad. *Woman in Culture and Art*, 9(1), 49-71. [In Persian], <https://doi.org/10.22059/jwica.2017.62765>
- Askari-Nodoushan, A., Abbasi Shavazi, M. J., & Sadeghi, R. (2009). Mothers, Daughters, and Marriage: Intergenerational Differences in Marriage Attitudes in the City of Yazd, Iran. *Women's Strategic Studies*, 11(44), 7-36. [In Persian]. https://www.jwss.ir/article_45150.html?lang=en
- Azimi Hashemi, M., Azamkari, F., Bigonah, M., & Rezamanesh, F.(2015). Values, Attitues and Models of the Youth Actions Actions in Choosing Spouses and Premarital Relations; Case of Study: Students of Universitis of Khorasan Razavi Province. *Strategy for Culture*, 8(29), 179-212. [In Persian], https://www.jsfc.ir/article_15070.html
- Borojerdi Alavi, M., & Shamsi, A. (2015). The role of satellite TV channels in changing the image of marriage in the youth of Tehran. *Straregic Studies of Public Policy*, 6(19), 263-287. [In Persian], https://sspp.iranjournals.ir/article_14302.html
- Boyce, C. J., Wood, A. M., & Ferguson, E. (2016). For better or for worse: The moderating effects of personality on the marriage-life satisfaction link. *Personality and Individual Differences*, 97, 61–66. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.03.005>
- Castells, M. (2001), *Raise of Network Society*, (Translated to Persian by Aligholian, A. & Khakhabaz, A.), Vol. 1., Tehran: Tarh-e-Now

- Dinna, M. (2006). Marital satisfaction in autonomous and arrange marriages: South African Indian sample. Dissertation (MA) Counselling Psychology. University of Pretoria. <http://hdl.handle.net/2263/30227>
- Farahmand, Z., & Ahmadnia, Sh. (2014). A Gender Study on the Relationship between the Way (Traditional and Modern) of Mate Selection and Marital Satisfaction of Families in Shiraz City. *Social Science*, 11(42), 91-104. [In Persian], <https://ensani.ir/fa/article/407333>
- Faryabi, F., & Zarie-Mahmodabadi, H. (2015). Comparative Study of Marital Adaptation, happiness and Divorce Inclination in Traditional and non Traditional Marriages. *Toloo-e-Behdasth*, 14(3), 83-94. [In Persian], <https://tbj.ssu.ac.ir/article-1-1681-en.html>
- Gholamaliee B, Jamoorpour S, Sori A, Soheilzad M, Khazaei S, Noryian F., & Bagher, M. (2016). Criteria of marriage in married couples referred to Tuyserkan marriage counseling center in 2015. *Pajouhan*, 14(4): 38-47. [In Persian], <http://dx.doi.org/10.21859/psj-140438>
- Giddens, A. (1998). *The Consequences of Modernity*. (Translated to Persian by: M. Solasi), Tehran: Markaz. <https://taaghche.com/book/126852>
- Giddens, A. (2015). *Modernity and Self-Identity*. (Translated to Persian by: N. Movafaghiyan). Tehran: Nei. [In Persian], <https://www.iranketab.ir/book/36186-modernity-and-self-identity>
- Giddens, A. (2015). *Sociology*. (Translated to Persian by: H. Chavoshiyan). Tehran: Nei, <https://www.iranketab.ir/book/3961-sociology>
- Good, W. (1963), *World Revolution and Family Patterns*, London: Free Press of Glencoe.
- Habibpour, K. (2016). The Study of the Causes of the Increasing Age at Marriage for Girls and the Consequences of Absolute Celibacy for Them. Office of Women and Family Affairs of the Presidency. [In Persian], <https://www.vepub.com/fa/lecture>
- Hamplová, D. (2003). Marriage and Educational Attainment: A Dynamic Approach to First Union Formation. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 39(6), 841-864. <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/06/06.pdf>
- Hashemi, S.Z., Fouladiyan, M., & FatemiAmin, Z. (2014). Experimental investigation of two rival theories of choosing a wife in Iran, *Journal of Iran Cultural Research*, 7(4), 157-187. [In Persian], https://www.jicr.ir/article_260.html

- Honarparvaran, N., & NavabiNejad, Sh. (2012). Comparison of Sexual Issues, Marriage Stability and Communication Patterns in Couples with Traditional and Modern Marriages. Iran Counseling Association Conference. [In Persian].
<https://elmnet.ir/doc/20746602-35184>
- Inglehart, R. (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Jafarian, M., & Labafi, S. (2017). Pathology of Spousal Selection in Isfahan: A Qualitative Study. *Women and Family Studies*, 11(42), 71-89. [In Persian],
<https://sanad.iau.ir/Journal/jwsf/Article/955079>
- Janadleh, A., & Rahnama, M. (2014). Change in Conventional Pattern of Iranian Family: Secondary Analysis of National Data. *Journal of Family Research*, 10(3), 277-296. [In Persian], https://jfr.sbu.ac.ir/article_96503.html
- Javaheri Mohammadi, M., Kalantari Koshe, S. M., & Farah Bakhsh, K. (2014). The Comparison of Marital Satisfaction between Traditional and non-Traditional Couples in Tehran. *Family Counseling and Psychotherapy*, 5(2), 122-141. [In Persian],
https://fcp.uok.ac.ir/article_15726.html
- Kaldi, A. R., Ghafourian Qalibaf, M. (2008). Investigating Social Factors Affecting the Criteria of Choosing a Spouse. *Contemporary Sociology*, 1(1), 155-172. [In Persian],
https://journals.srbiau.ac.ir/article_1793.html
- Karimi Sani, P., Ehai, K., Esmaeili, M., & Falsafinejad, M. R. (2012). Identifying the Factors of Successful Marriage: A Qualitative Study. *Counseling Research and Development*, 12(45), 75-93. [In Persian], <https://www.sid.ir/paper/70161/fa>
- Khavari, K., Sajadi, H., Habibpour Gatabi, K., Talebi, M. (2013). Gender Inequality Perception and Mental Health. *Social Welfare Quarterly*, 13(48), 113-130. [In Persian],
<https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1248-en.html>
- Kiyani, M., & Rahnama Falavarjani, Z. (2015). The Impact of Feeling Gender Inequality on Social Capital at Isfahan Educated Women. *Journal of Applied Sociology*, 26(2), 77-90. [In Persian], https://jas.ui.ac.ir/article_18394.html
- Luppacini, R., & Saleh, R. H. (2017). The role of online social networks for divorced Saudi women in the face of social, psychological, economic, and legal challenges. *Technology in Society*, 51, 142-152. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2017.07.008>

- Mazaheri, A., Sadeghi, M. S., Nasrabadi, O. L., Ansarinejad, F., & Abbasi, M. (2009). Spouse Selection Styles and the Quality and Stability of Marriage. *Strategy for Culture*, 1(1), 55-70. [In Persian], <https://www.magiran.com/paper/766935>
- Morgan, D. (1992). Marriage and society: understanding and era of change". In J. Lewis, D. Clark, & D. Morgan (Eds.), *Whom God Hath Joined Together*. Rutledge.
- Motahari Varmzani, S. (2018). Examining the Role of Virtual Networks in Changing the Pattern of Choosing a Spouse. Master's Thesis, Razi University. [In Persian].
- Mousavi, S.I., Nawabinejad, Sh., & Atef Vahid, M.K. (2007). The Effect of Pre-Marital Relationships on Marital Conflicts in Married Students of Tehran's Public Universities. *Consulting News and Research*, 6(22), 27-40. [In Persian], <https://ensani.ir/fa/article/124750>
- Nobles, J., & Bутtenheim, A. (2008). Marriage and Socioeconomic Change in Contemporary Indonesia. *Journal of Marriage and the Family*, 70(4), 904-918. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2008.00535.x>
- Panjehband, S.Y., & Enayat, E. (2019). Exploring the Process of Wife Selection in the Point of the Divorced Men's. *Quarterly Journal of Social Development*, 14(1), 127-148. [In Persian], https://qjds.scu.ac.ir/article_15268.html
- Rahimi, R., Mokhtar, M., Moradzadeh, S. (2015). A Study of the Relationships between the Familial -individual Factors and Mate Selection Preferences with Marital Satisfaction of Dual- Career Couples in the Education. *Woman and Study of Family*, 8(29), 53-71. [In Persian], <https://sanad.iau.ir/Journal/jwsf/Article/955081>
- Rajabi, G. R., Abbasi, G., and Shamouni Ahwazi, Sh. (2014). Spouse Selection Styles (Traditional, Free and Mixed) and Marital Satisfaction in Nurses. *Family Pathology, Counseling and Enrichment Journal*, 1(1), 67-76. [In Persian], <http://fpcej.ir/article-1-108-fa.html>
- Rashvand Sorkhkoule, M. (2017). Distinctive factors of marriage status among women in Tehran city. (Doctoral thesis). University of Tehran, Tehran, Iran. [In Persian].
- Razeghi, N., Mazaheri, M. A., & Ahadi, H. (2015). The Role of Attachment Styles in Mate Selection Preferences. *Developmental Psychology*, 11(44), 405-415. [In Persian], <https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Article/1055127/FullText>
- Reynolds, J., & Mansfield, P. (1999). The effect of changing attitudes to marriage on its stability. In: J. Simons (Ed.), *High divorce rates: The state of the evidence on reasons and remedies*. London, UK: Lord Chancellor's Department Research Secretariat.

- Sadeghi, R., Ghodsi, A. M., & Afshar Kohan, J. (2007). Exploring Marriage Problem and Validation of a Solution, *Woman in Development and Politics* 5(1), 83-108. [In Persian], https://jwdp.ut.ac.ir/article_19255.html
- Sarookhani, B. (2002). *Introduction to the Sociology of Family*. Tehran: Soroush. [In Persian], <https://taaghche.com/book/6766/>
- Sayar, S., Raheb, G., & Eghlima, M. (2013). Family Function in Modern and Traditional Marriages among Married Women of Tehran. *Social Welfare*, 12(47), 281- 295. [In Persian], <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1133-en.html>
- Serajzadeh, S. H., & Javaheri, F. (2006). Gender Egalitarian Attitude among University Students and its Related Contextual and Attitudinal Variables. *Iranian Journal of Sociology*, 7(2), 3-40. [In Persian], http://www.jsi-isa.ir/article_25384.html
- Shabani, E., Sarukhani, B., & Labibi, M.M. (2022). Changes in the Pattern of Marriage and Its Impact on Definitive Divorce (Case Study: Referrals to Tehran Family Protection Courts from January 2019 to the End of June 2020). *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*, 5(4), 264-276. [In Persian], https://islamiclifej.sinaweb.net/article_186161.html
- ShafaiiMoghaddam, E., Niazi, M., & Shaterian, M. (2015). The effects of socio-cultural and economic factors on negative attitudes towards marriage; A case study of Kashan citizens, *Sociological Cultural Studies*, 6(2), 67-91. [In Persian], https://socialstudy.ihcs.ac.ir/issue_397_399.html
- Soleimani, A., Farahti, M., Mojodi, M., & Taheri, M. (2011). The Effect of Traditional and Modern Type of Marriage on the Marital Satisfaction of Couples. The Second National Conference of Psychology-Family Psychology. [In Persian], <https://civilica.com/doc/246868>
- Stone, L. (1979). *Family, sex and marriage in England, 1500-1800*. Penguin Books.
- Tabiee, M., & Shamsipour, M. (2019). The Social and Cultural Determiners of Patterns of Mate Selection (the Study of Married Women 15 to 35 Years, Lamerd City, Fars Province). *Social Development*, 13(2), 117-140. [In Persian], https://qjds.scu.ac.ir/article_14191.html
- Tajabadi Farahani, M., Shekarbigi, A., & Mohajeri, A. (2019). The relationship between the performance of virtual social networks and spouse selection methods. *Journal of Social Work Research*, 6(19), 167-204. [In Persian], <https://doi.org/10.22054/rjsw.2020.55765.436>

- Tajbakhsh, G. R., & Goodarzi, A. (2021). A Model for Explaining the Components of Marriage Style in Iran with the Meta-Combination Method. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 19(50), 269-286. [In Persian], https://fasname.msy.gov.ir/article_420.html
- Valadkhani, M., Mahmoudpour, A., Farahbakhsh, K., & Salimi-Bajestani, H. (2017). The Effects of Partner-Selection Patterns, Marriage Age, and Age Differences between Spouses on Marital Quality of Married Women in Tehran. *Clinical Psychology Studies*, 7(25), 173-190. [In Persian], https://jcps.atu.ac.ir/article_7137.html
- Xiaohe, X., & Whyte, M. K. (1990). Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the Family*, 52(3), 709. <https://doi.org/10.2307/352936>
- Yaqoubidoost, M., Shahvanvand, B., Jola, G., & Moradi, A.A. (2015). The Investigation of Relationship between Visual Media and Lifestyle (Case Study: Youth Oof Ahvaz City). *Sociological Studies Of Youth*, 6(18), 167-198. <https://Sid.Ir/Paper/170186/En>
- Yelsma, Paul, & Athappilly, K. (1988). Marital satisfaction and communication practices: Comparisons among Indian and American couples. *Journal of Comparative Family Studies*, 19(1), 37-54. <https://doi.org/10.3138/jcfs.19.1.37>
- ZareShahabadi, A., & ZareShahabadi, A.R. (2002). Investigating the Factors Affecting the Criteria of Choosing a Spouse among the Students of Yazd University. *Population / Jameiat*, 39/40, 56-73. [In Persian], <http://ensani.ir/fa/article/28691>
- Zargham Hajebi, M., Kamalian, T., & Arjmand, S. (2016). Comparison of Marital Satisfaction of Married Students in Traditional and Modern Marriages in Tehran. *Psychology, Social Sciences and Educational Sciences*, 1(2), 84-94. [In Persian], <http://dx.doi.org/10.21859/psychol-01029>

Citation:

Rashvand Sorkhkoole, M., Vojdani, F., & Larjani, M. (2024), Attitudes Toward Spouse Selection Among Female Students and Its Correlates, *Journal of Population Association of Iran*, 18(36), 9-50. <http://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322>

ارجاع:

رشوند سرخکوله، مرجان، وجدانی، فاطمه و لاریجانی، مهسا (۱۴۰۲). نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان دختران دانشجو و عوامل مرتبط با آن، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۸(۳۶)، ۹-۵۰.

<http://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322>

نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان دختران دانشجو و عوامل مرتبط با آن

مرجان رشوند سرخکوله^{۱*}، فاطمه وجدانی^۲، مهسا لاریجانی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان دختران دانشجوی دانشگاه تهران انجام شده است. داده‌های مطالعه حاصل پیمایشی است که با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته جمع‌آوری شده است. جامعه آماری، شامل دانشجویان دختر دانشکده‌های مختلف دانشگاه تهران، در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۴۰۰ نفر برآورد گردید. شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی و تصادفی ساده بوده است. یافته‌های مطالعه نشان داد، دو متغیر تمایل به دوستی دختر و پسر و استفاده از شبکه‌های اجتماعی به ترتیب قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو هستند. متغیرهای نحوه تعامل با خانواده، تمایل به برابری جنسیتی، تحصیلات و سن به ترتیب در مراتب بعدی اهمیت قرار دارند. براساس یافته‌ها، آموزش مهارت‌های خودآگاهی و مهارت تصمیم‌گیری به جوانان (به‌ویژه در دانشگاه‌ها) از یک‌سو، و آموزش خانواده‌ها جهت درک خواسته‌های جوانان و کاهش شکاف نسلی و توجه بیشتر به عاملیت، مسئولیت‌پذیری و انتخاب‌گری ایشان از سوی دیگر، توصیه می‌شود؛ تا در پرتو اصلاح الگوهای همسرگزینی، زمینه برای استحکام بنیان خانواده‌ها، و افزایش تمایل به فرزندآوری و بهبود الگوی جمعیتی کشور فراهم شود؛ چرا که در جامعه ایران هرگونه افزایش باروری و فرزندآوری، در حیطه خانواده اتفاق می‌افتد.

واژگان کلیدی: نگرش به نحوه انتخاب همسر، تمایل به دوستی دختر و پسر، شبکه‌های اجتماعی، نحوه تعامل با خانواده، تمایل به برابری جنسیتی، دانشگاه تهران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۳

۱ استادیار گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)؛
m.rashvand@atu.ac.ir

۲ دانشیار دانشکده الهیات و ادیان، دانشگاه شهید بهشتی تهران، ایران؛
f_vojdani@sbu.ac.ir

۳ استادیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران؛
m.larijani@alzahra.ac.ir

DOI: <http://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322>

مقدمه و بیان مسأله

زندگی خانوادگی بخش مهمی از زندگی است و سلامت و موفقیت فرد، جامعه و حتی نسل‌های بعدی در گروی کارکرد مناسب خانواده است. عوامل زیادی در سلامت خانواده و رضایت زناشویی دخیل هستند؛ در این میان، بخش مهمی از موفقیت ازدواج به انتخاب درست همسر بستگی دارد (Boyce, Wood & Ferguson, 2016). انتخاب صحیح همسر، به تشکیل خانواده سالم می‌انجامد که نخستین محیط برای جامعه‌پذیر کردن افراد است و در نهایت انسجام اجتماعی را تأمین خواهد کرد؛ و در نقطه مقابل، اشتباه در این امر، منجر به کاهش کیفیت زندگی زناشویی شده، در بسیاری اوقات زمینه‌ساز طلاق می‌شود (پنجه‌بند و عنایت، ۱۳۹۸). به‌دنبال از هم پاشیدگی بیش‌تر بنیان خانواده‌ها، طبیعتاً با پدیده تک‌والدی، فرزندان طلاق و مشکلات تربیتی و مسائل روحی روانی هم در زوجین جدا شده و هم در فرزندان آن‌ها هستیم. بدین ترتیب، انتخاب همسر تصمیمی است که بسیاری از جنبه‌های زندگی یک فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

امروزه با تغییرات فرهنگی - ارزشی گسترده در سراسر جهان نحوه انتخاب همسر نسبت به گذشته تغییرات زیادی کرده است. در گذشته ازدواج‌ها عمدتاً به صورت سنتی و از طریق خواستگاری توسط بزرگ‌ترها بود. اما امروزه در شرایط گسستگی و تضعیف عوامل همبستگی اجتماع سنتی و غلبه مادی‌گرایی و فردگرایی، افراد به صورت اتم‌هایی مجزا به نظر می‌رسند که تا حد زیادی به‌دنبال سود و منفعت شخصی خود هستند و در نتیجه خانواده - محوری در حال تغییر به سوی فرد - محوری است و هم‌چنین ازدواج نهاد - محور به سمت ازدواج رابطه - محور تغییر پیدا می‌کند که با افزایش فردگرایی و آزادی فردی در انتخاب همسر همراه است (صادقی و همکاران، ۱۳۸۶؛ Stone, 1979; Morgan 1992). بنابراین، مدل‌های گوناگون ازدواج، از جمله همسرگزینی به شیوه‌های مدرن‌تر در میان نسل جدید، روز به روز رواج بیش‌تری می‌یابند. در مدل نهادی ازدواج، دختر و پسر شناخت چندانی نسبت به ویژگی‌های هم نداشتند، آزادی فرد در انتخاب همسر کم‌تر و تأثیرپذیری از الزامات اجتماعی و خویشاوندی بیش‌تر بود؛ اما در ازدواج به شیوه مدرن، بیش‌تر بر ابعاد عاطفی و انتخاب فردی تأکید می‌شود؛ دختر و پسر قبل از ازدواج با

یکدیگر رابطه عاطفی برقرار می‌کنند و سپس در صورت تفاهم و رضایت طرفین، اقدام به ازدواج می‌کنند (Reynolds & Mansfield 1999). بنابراین، شیوه‌های گوناگون همسرگزینی ویژگی‌ها و آثار متفاوتی با هم دارند.

مسئله انتخاب‌گری جوانان از یک‌سو و اهمیت رابطه عاشقانه قبل از ازدواج از سوی دیگر، دو نکته مهمی هستند که در ازدواج‌های سنتی و مدرن متفاوت هستند. قدر مسلم، جذابیت، تمایل و محبت زوجین به همدیگر یکی از مهم‌ترین عوامل پایداری زندگی است؛ اما در مرحله بررسی و انتخاب، لازم است که این تصمیم، هم‌چون سایر تصمیمات مهم زندگی، عمدتاً در فضای خردورزانه و دور از درگیری عاطفی افراطی - که مانع از توجه دقیق به ویژگی‌ها، عیوب و شرایط یکدیگر می‌شود - صورت گیرد. به عبارت دیگر، نباید جنبه عاطفی و هیجانی در فرایند تصمیم‌گیری انتخاب همسر غلبه داشته باشد. به همین صورت، آزادی انتخاب و نقش‌آفرینی بیش‌تر خود جوانان در امر انتخاب همسر نیز تحول خوب و بجایی است و از بسیاری از مشکلات بعدی خانواده می‌کاهد؛ اما در این مورد نیز، به جهت کم‌تر بودن تجربه جوانان و نیز احتمال تصمیمات هیجانی، عقل حکم می‌کند که از نظارت، تجارب و رهنمودهای والدین و مشاوران نیز استفاده شود.

بنابراین، لازم نیست که نحوه ازدواج را صرفاً به دو شیوه سنتی یا مدرن تقسیم نمود؛ بلکه می‌توان شیوه‌هایی را در پیش گرفت که بتوان آسیب‌های هر کدام از آن‌ها را به حداقل رساند و از مزایای هر دو بهره برد. از این‌روست که برخی از صاحب‌نظران در کنار سبک سنتی و مدرن همسرگزینی، از سبک سومی تحت عنوان: سبک بینابینی (اصغرپور ماسوله و همکاران، ۱۳۹۶)، نیمه‌سنتی (آقابابائیان و همکاران، ۱۳۹۷)، تلفیقی (تاج‌بخش و گودرزی، ۱۳۹۹) و ترکیبی یاد می‌کنند (رجبی و همکاران، ۱۳۹۴). در این سبک‌های بینابینی، دختر و پسر در انتخاب همسر نقشی کلیدی ایفا می‌کنند و در عین حال، تحت نظارت خانواده، شناخت و آگاهی عمیق نسبت به یکدیگر کسب می‌کنند.

در مورد کارکردها و موفقیت‌های هر کدام از این سبک‌های همسرگزینی، یافته‌های ضد و نقیضی گزارش شده است. برخی پژوهشگران ازدواج سنتی را برای رضایت زناشویی و پایداری

زندگی مناسب‌تر دانسته‌اند (مانند: Yelsma & Athappilly 1988؛ مظاهری و همکاران، ۱۳۸۸؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۰؛ جواهری محمد و همکاران، ۱۳۹۴؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۴؛ شعبانی و همکاران، ۱۴۰۰). برخی دیگر، ازدواج‌های مدرن را کارآمدتر می‌دانند (مانند: Dinna, 2006; Xiaohe & Whyte 1990؛ موسوی و همکاران، ۱۳۸۶؛ سیار و همکاران، ۱۳۹۱؛ فاریابی و زارعی محمودآبادی، ۱۳۹۴؛ هنرپروران و نوابی نژاد، ۱۳۹۲؛ فرهمند و احمدنیا، ۱۳۹۳؛ رجبی و همکاران، ۱۳۹۴؛ ضرغام حاجبی و همکاران، ۱۳۹۶). برخی نیز شیوه‌های بینابین را کارآمدتر می‌دانند. مثلاً، مظاهری و همکاران (۱۳۸۸) دریافتند که ازدواج‌هایی که هم با رضایت دختر و پسر، و هم با رضایت خانواده‌ها همراه بوده است، هم در سال‌های اولیه ازدواج و هم در درازمدت، با سازگاری زناشویی بیش‌تری همراه است؛ ولی در ازدواج‌هایی که با وجود مخالفت خانواده، از روی عشق صورت می‌گیرد، نمره سازگاری زناشویی زوجین طی سال‌های بعدی به مرور کاهش می‌یابد. ولدخانی و همکاران (۱۳۹۵) نیز دریافتند که کیفیت زندگی در ازدواج‌هایی با الگوی همسرگزینی خواستگاری و ازدواج با رضایت خود و خانواده، نسبت به سایر الگوها بیش‌تر است. آقابابائیان و همکاران (۱۳۹۷) نیز رضایت زناشویی را در مدل ازدواج نیمه‌سستی (گذراندن مدت زمانی بیش از شش ماه به‌عنوان نامزد با نظارت و آگاهی خانواده‌های هر دو طرف و آزادی در مورد قطع یا ادامه ارتباط) بیش‌تر گزارش کرده‌اند. بنابراین، دیدگاه‌های متفاوتی در این زمینه وجود دارد.

هم اکنون در شرایط گذار از سنت به مدرنیته، نقش خانواده‌ها در انتخاب همسر برای فرزندان‌شان کاهش یافته است (جعفریان و لبافی، ۱۳۹۷). تعداد زیادی از جوانان، آشنایی اولیه در محیط کار یا دانشگاه را شیوه مناسب انتخاب همسر می‌دانند و به‌طور مشهودی تمایل دارند که همسرشان را خودشان انتخاب کنند. ارزش‌های آنان از ارزش‌های خانواده فاصله گرفته و به ارزش‌های دوستان و همسالان‌شان نزدیک‌تر است (عظیمی‌هاشمی و همکاران، ۱۳۹۴). حتی دخترها تلاش می‌کنند که اختیارگری و عاملیت خود را در امر همسرگزینی، افزایش دهند و از وضعیت منفعل و اُبژه انتخاب شدن، خارج شوند (اکبری و نخعی‌راد، ۱۳۹۹). از سوی دیگر، در میان ملاک‌های انتخاب همسر، برای جوانان، جاذبه و عشق دو طرفه (نسبت به سایر

ملاک‌ها) اولویت یافته است (Dinna, 2006؛ مظاهری و همکاران، ۱۳۸۸؛ جنادله و رهنما، ۱۳۹۳؛ رازقی و همکاران، ۱۳۹۴؛ غلامعلی‌ئی و همکاران، ۱۳۹۵). همه این‌ها نشان می‌دهد که اولویت‌ها و ملاک‌های نسل کنونی با نسل‌های قبل تفاوت‌های آشکاری دارد.

با وجود افزایش تمایل به خودانتخابی، بسترهای تحقق این امر به صورت هماهنگ توسعه نیافته است. امروزه نهادهایی نظیر خانواده، محیط‌های مذهبی و خویشاوندان که در گذشته در امر همسرگزینی فعال بودند، در حال ضعیف شدن هستند؛ درحالی که جایگزینی برای آن‌ها به وجود نیامده (فرهمند و احمدنیا، ۱۳۹۳) و فضاهای جدیدی که با ارزش‌های مدرن و انتخاب‌گری توسط خود دختر و پسر قرابت داشته باشند، بسیار محدود هستند. در نتیجه با توجه به محدودیت در این زمینه، گاه فضاها و اقدامات نابهنجار و ناکارآمد در بحث گزینش‌گری و گزینش‌شوندگی و شناخت به وجود می‌آید که زمینه‌ساز مسائل و دشواری‌هایی چه در سطح خرد برای افراد و خانواده‌ها و چه در سطح کلان برای جامعه و نهادهای اجتماعی می‌شود. هم‌چنان که افزایش نرخ طلاق، کاهش نرخ ازدواج، افزایش فرزندان نامشروع و افزایش سن ازدواج را می‌توان از تبعات این مساله برشمرد (اکبری و نخعی‌راد، ۱۳۹۹). با توجه به توضیحاتی که ذکر شد و با این‌که در زمینه نحوه انتخاب همسر شاهد یک حالت آنومی (بی‌هنجاری و نابسامانی) در کشور هستیم (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۳)، موضوع شیوه انتخاب همسر به ویژه از جنبه علل و عوامل آن، تاکنون آن‌گونه که باید مورد توجه محققان قرار نگرفته و از این نظر، نیاز به کسب اطلاعات منسجم و علمی ضروری به نظر می‌رسد. لذا این تحقیق در پی بررسی عوامل مؤثر بر نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان جوانان می‌باشد. شناسایی این عوامل و به تبع آن، کمک به روند مناسب‌تر همسرگزینی، از جهات گوناگون حائز اهمیت است؛ از آن‌جا که جامعه ایران جامعه‌ای است که هرگونه فرزندآوری در قالب ازدواج و در چارچوب خانواده محقق می‌شود، و پایداری خانواده نیز برای فرزندآوری، پیش‌شرط ضروری است، بنابراین، بررسی شیوه‌های همسرگزینی، به ازدواج موفق و پایداری زندگی کمک می‌کند، و از این رهگذر، به فرزندآوری و رشد جمعیت کمک می‌کند و تربیت مؤثرتر نسل بعدی را نیز در پی دارد. بنابراین، آگاهی از این عوامل اولاً، برای افرادی که در زمینه آموزش مهارت‌های

انتخاب همسر و یا مشاوره ازدواج فعالیت می‌کنند نیز، می‌تواند مفید و مهم باشد. هم‌چنین، زمینه را برای استحکام بنیان خانواده‌ها، و زمینه‌سازی برای فرزندآوری و بهبود الگوی جمعیتی کشور فراهم می‌کند.

پیشینه تحقیق

در زمینه شناسایی عوامل مؤثر بر نگرش به نحوه انتخاب همسر، تاکنون پژوهش‌هایی انجام شده است. برخی از این پژوهش‌ها، تأثیرات شبکه‌های اجتماعی مجازی را مورد بررسی قرار داده‌اند. به‌عنوان نمونه، بروجردی‌علوی و شمسی (۱۳۹۴) دریافتند که رسانه‌های تصویری هم‌چون ماهواره بر الگوی همسرگزینی تأثیر می‌گذارند؛ به‌طوری‌که تماشاکنندگان شبکه‌های ماهواره‌ای نظرات شخصی خود را نسبت به نظرات خانواده در اولویت بیش‌تری قرار می‌دهند. مطهری‌ورمزانی (۱۳۹۸) دریافت که ۱۳ درصد از پاسخگویان، از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی با همسر خود آشنا شده‌اند. هم‌چنین، آشنایی با همسر از طریق فضای مجازی، در زنان گروه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، تحصیل‌کرده‌های دانشگاهی و طبقه اجتماعی بالا بیش‌تر بوده است. تاج‌آبادی‌فراهانی و همکاران (۱۳۹۸) نیز گزارش کرده‌اند که هرچه نوع و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بیش‌تر باشد، منجر به ازدواج از روی آگاهی، تفاهم ارتباطی و نزدیک شدن سلیقه‌ها می‌شود، مسیرهای مختلف تعامل و آشنایی در مورد دوستیابی آنلاین را فراهم می‌کند و فرصتی است که افراد عشق واقعی خود را در این محیط پیدا کنند.

در تحقیقاتی دیگر، طبیعی و شمسی‌پور (۱۳۹۷) دریافتند که افرادی که پذیرش کم‌تری نسبت به نظر والدین دارند، گرایش بیش‌تری دارند که همسرشان را خودشان انتخاب کنند.

برخی پژوهشگران رابطه میان سن جوانان را با معیارهای همسرگزینی بررسی کرده‌اند. به عنوان نمونه عسکری ندوشن و همکاران (۱۳۸۸) تفاوت‌ها و تغییرات بین نسلی را در ارزش‌ها و نگرش‌های مرتبط با ازدواج و تشکیل خانواده را در بین دو نسل مادران و دختران مقایسه و تحلیل کردند و دریافتند که تفاوت‌های بین نسلی معناداری در ایده‌ها و نگرش‌های دختران و مادران در ابعادی نظیر ازدواج خویشاوندی، نحوه انتخاب همسر و مجرد ماندن وجود دارد و

دختران از ایده‌ها و نگرش‌های مدرن‌تری در این ابعاد برخوردارند. کلدی و غفوریان (۱۳۸۷) و زارع‌شاه‌آبادی و زارع‌شاه‌آبادی (۱۳۸۱) نیز دریافتند که بین سن پاسخگویان و اهمیت دادن به معیارهای مذهبی همبستگی مستقیم معنی‌داری وجود دارد؛ به طوری که هر چه سن پاسخگویان افزایش پیدا می‌کند، اهمیت معیارهای مذهبی در انتخاب همسر برای آن‌ها بیش‌تر می‌شود. در برخی تحقیقات دیگر نیز، با افزایش سن، افراد بیش‌تر به نظر خانواده در همسرگزینی اهمیت می‌دهند (جنادله و رهنما، ۱۳۹۳).

در برخی دیگر از پژوهش‌ها رابطه میان تحصیلات و نگرش به دوستی با جنس مخالف با نحوه انتخاب همسر مورد بررسی قرار گرفته است. مثلاً، عظیمی‌هاشمی و همکاران (۱۳۹۴) دریافتند که دانشجویان مقاطع تحصیلی پایین‌تر تمایل بیش‌تری به انتخاب همسر از طریق روش‌های سنتی‌تر ازدواج دارند و در مقابل، با بالا رفتن مقطع تحصیلی، تمایل دانشجویان به انتخاب همسر توسط خود آن‌ها (با دخالت کم‌تر خانواده‌های‌شان) مورد پسند است. این در حالی است که خانواده‌ها این شیوه‌ها را چندان مقبول نمی‌دانند و موافق ازدواج به شیوه سنتی هستند. بنابراین، تفاوت نسلی بین ارزش‌ها و نگرش‌های دانشجویان و خانواده‌های‌شان در زمینه روابط دوستی پیش از ازدواج نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

نیازی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داده‌اند که عوامل خانوادگی از جمله ارزش‌ها، تأکیدات خانوادگی، تجارب زندگی والدین و رسانه‌های گروهی بر نگرش جوانان به ازدواج اثرگذار هستند. یعقوبی‌دوست و همکاران (۱۳۹۴) نیز در تحقیق خود گزارش کرده‌اند که خانواده‌ها بیش‌ترین تأثیر را بر ملاک‌های انتخاب همسر جوانان دارند؛ به گونه‌ای که رسانه‌های دیداری نتوانسته‌اند تغییر چشم‌گیری در ملاک‌های آنان ایجاد کنند.

عباسی‌شوازی و خانی (۱۳۸۸) نیز طی بررسی الگوهای ازدواج در میان گروه‌های قومی و مذهبی شهرستان قروه دریافتند که در کوهورت‌های ازدواجی گروه‌های قومی و مذهبی با گذشت زمان، سن ازدواج و گزینش آزادانه همسر افزایش یافته و نسبت ازدواج خویشاوندی با کاهش اندکی همراه بوده است. هم‌چنین، زنان کرد و اهل تسنن دارای نسبت‌های بالاتری از پیش‌رسی ازدواج، ازدواج ترتیب یافته و ازدواج خویشاوندی بوده‌اند. به علاوه، با کنترل همزمان

مشخصه‌ها، اگرچه تفاوت‌های قومی و مذهبی در الگوهای ازدواج از بین نمی‌رود، اما تحت تاثیر مشخصه‌های اجتماعی - اقتصادی به شدت کاهش می‌یابد.

از سوی دیگر، برابری جنسیتی نیز یکی از مسائلی است که در سال‌های اخیر در میان دختران شدت یافته است و بخش قابل‌توجهی از زنان و دختران احساس نابرابری جنسیتی داشته (خاوری و همکاران، ۱۳۹۲؛ کیانی و رهنما فلورجانی، ۱۳۹۴)، و گرایش به برابری جنسیتی دارند (سراج‌زاده و جواهری، ۱۳۸۵). مطالعه حبیب‌پور (۱۳۸۵) بیانگر این است که تجربه مدرنیته در سطوح کلان، میانی و خرد جامعه ایران رخ داده است؛ و یکی از نشانه‌های رُسوخ مدرنیته در سطح خرد این است که بین نگرش دختران به برابری جنسیتی و نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد. بدین معنی که هرچه دختران اعتقاد بیشتری نسبت به برابری جنسیتی داشته باشد، خودانتخابی در انتخاب همسر در آن‌ها بیشتر است.

بدین ترتیب، زوایایی از این مساله در پژوهش‌های پیشین مورد بررسی قرار گرفته است، اما به نظر می‌رسد که کم‌تر پژوهشی این عوامل را به صورت جامع و با در نظر گرفتن همزمان ابعاد مختلف مورد بررسی قرار داده است. این در حالی است که کسب اطلاعات دقیق‌تر و جامع‌تر در این زمینه می‌تواند ما را نسبت به دنیای پدیداری جوانان آگاه‌تر کند و زمینه را برای طراحی و اجرای برنامه‌های پیش‌گیرانه، آموزشی، مشاوره‌ای و مداخله‌ای فراهم کند؛ از این رو، هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل مؤثر بر نحوه نگرش جوانان به انتخاب همسر می‌باشد.

چارچوب نظری

گود (۱۹۶۳) در نظریه نوسازی^۱ با مطرح نمودن ایده انقلاب جهانی در الگوهای خانواده به گستره تاثیرات فرایند نوسازی بر خانواده و الگوهای ازدواج اشاره می‌کند و معتقد است این فرایند در سطوح مختلف فردی و اجتماعی، ازدواج و الگوهای آن را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بر

مبنای نظریه نوسازی، شهرنشینی، تحصیلات و اشتغال، به‌ویژه اشتغال زنان عوامل مؤثری در تغییر نهاد ازدواج هستند. در همین زمینه، اوپنهاimer^۱ (۱۹۸۸) در نظریه خود اشاره می‌کند که افراد با تحصیلات بالاتر و شغل بهتر، بیش از بقیه جذب بازار ازدواج می‌شوند. در عین حال، افراد همواره دنبال فردی برای ازدواج هستند که از پایگاه اقتصادی و اجتماعی یکسانی با آنها برخوردار باشد. بنابراین، افراد با تحصیلات بالاتر ممکن است مدت‌ها به دنبال پیدا کردن یک شریک مناسب و ذی‌صلاح باشند (Nobles & Buttenheim, 2008)؛ به نقل از رشوند سرخکوله، ۱۳۹۷: ۳۶).

رویکرد اینگلهارت (۱۹۹۰) منبعث از مفهوم فرهنگ به‌عنوان مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌هاست. اینگلهارت کاهش نرخ ازدواج و تغییرات در خصوص ازدواج را در بافت حرکت کلی‌تر از ارزش‌های مادی به ارزش‌های فرامادی تعبیر می‌کند. ارزش‌های مادی‌گرایی شامل رفاه فیزیکی و رسیدن به امنیت می‌باشد، ارزش‌های فرامادی‌گرایی بر کیفیت زندگی تأکید دارد. زوج زیستی یا زندگی بدون شریک نشان از یک شیوه زندگی فرامادی‌گرایانه دارد (Ingelhart 1990, as cited in: Hamplova, 2003). بر این اساس، می‌توان ادعان داشت، نحوه انتخاب همسر و این‌که افراد خود شریک زندگی خود را انتخاب کنند نیز می‌تواند نشان از یک شیوه زندگی فرامادی‌گرایانه داشته باشد.

نظریه جهت‌های تغییر‌گیدنز (۱۳۷۷) عنوان می‌دارد که خانواده در سراسر جهان در جهت‌های مشخصی در حال تغییر است. گیدنز نام این تحول را جهت‌های تغییر گذاشته است. برخی جهت‌های تغییر به نظر گیدنز عبارتند از: ۱. روندی کلی در جهت انتخاب آزادانه همسر مشاهده می‌شود. در نظام‌های خانواده‌ی گسترده ازدواج‌ها معمولاً تنظیم شده است. در صورتی که امروزه به علت نفوذ اندیشه‌های غربی، که به فردگرایی و عشق رمانتیک تأکید می‌ورزند، انتخاب‌ها به سمت انتخاب آزاد و خودانتخابی گرایش دارد. ۲. حقوق زنان هم از نظر حق انتخاب در ازدواج و هم از نظر تصمیم‌گیری در خانواده بیش از پیش به رسمیت شناخته

1 Oppenheimer

می‌شود. ۳. آزادی جنسی در جوامعی که بسیار سخت‌گیر بوده‌اند، رواج یافته است. به بیان دیگر، بسیاری از جوامع سنتی در دوران کنونی، از نظر روابط جنسی به مراتب بیش از غرب آزاد هستند.

گیدنز (۱۳۹۴: ۱۳۱) بیان می‌کند در گذشته ازدواج تحت تاثیر ملاحظات اقتصادی بود و با وساطت و نظر والدین تحقق می‌یافت. در صورتی که در دنیای امروز ازدواج به صورت رابطه‌ای درآمدی که دلیل پیدایش و ادامه آن براساس احساس رضایت عاطفی است. هم‌چنین گیدنز (۱۳۹۲) معتقد است مدرنیته در روابط دوستانه تغییرات و دگرگونی‌هایی ایجاد کرده است. دوستی با جنس مخالف، از مهم‌ترین این دگرگونی‌ها است. در جوامع سنتی، داشتن روابط دوستانه با جنس مخالف در قالب ازدواج و مقوله همسرگزینی قرار می‌گرفت، اما هرچه جوامع پسا‌سنتی توسعه بیشتری می‌یابد، حرکت به سمت آن‌چه می‌توان آن را رابطه ناب در روابط دوستانه با جنس مخالف نامید، سرعت بیشتری پیدا می‌کند. این امر امروزه در اثر توسعه وسایل ارتباطی و پیشرفت حاصل از آن، به یک امر فرهنگی در سطح جهان تبدیل شده است.

به اعتقاد کاستلز شبکه‌های اجتماعی کارکردهایی دارد که به تدریج فرهنگ کاربران شبکه و حتی الگوهای ارتباطی آینده را نیز شکل و تغییر می‌دهد (کاستلز، ۱۳۸۰: ۴۳). هم‌چنین، لوپوسینی و صالح^۱ (۲۰۱۷) نشان دادند که شبکه‌های اجتماعی بر تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تاثیرگذار هستند و باعث تحول در نگرش و گرایش در خانواده و افراد خواهند شد.

به نظر می‌رسد که حضور و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی باعث تفاهم ارتباطی و شکل‌گیری گفتگو و الگوهای خواهد شد که در شیوه‌های همسرگزینی تاثیر گذاشته است. به عبارت دیگر، می‌توان بیان داشت که حضور و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی باعث تغییراتی در نحوه انتخاب همسر افراد جامعه شده است. بنابراین، براساس نظریه جهت‌های تغییر آنتونی گیدنز، حقوق زنان هم از نظر حق انتخاب در ازدواج و هم در مورد تصمیم‌گیری در خانواده بیش از پیش به رسمیت شناخته می‌شود. نظریه برابری جنسیتی عنوان می‌کند زنان از حقوق

فردی خود در اموری چون تحصیلات و اشتغال دفاع می‌کنند؛ تاحدی که این نهادهای اجتماعی هم‌اکنون با درجه بالایی از برابری جنسیتی شناخته می‌شوند. هم‌چنین، نظریه نوسازی معتقد است که فرایند نوسازی با ترجیح فرد-محوری در مقابل خانواده-محوری، بهبود موقعیت زنان، گسترش تحصیلات، شهرنشینی، ازدواج‌هایی با انتخاب آزاد و افزایش برابری جنسیتی، تشکیل خانواده را در سنین بالاتر تشویق می‌کند. براساس نظریه نوسازی، دگرگونی‌هایی را که در نهاد ازدواج رخ داده است، نمی‌توان جدا از تغییرات بزرگتری که در عصر مدرن رخ می‌دهد درک کرد. در عصر مدرن مفاهیم و روابطی شکل می‌گیرد که مسلماً بر ازدواج و تغییرات آن مؤثرند. از جمله این مفاهیم نحوه انتخاب همسر، برابری جنسیتی، روابط دوستی بین دختر و پسر و تعامل کم‌تر با خانواده یا افزایش فردگرایی است.

هم‌چنین، براساس نظریه اینگلهارت، تغییرات فرهنگی، نگرشی و ارزشی در تغییر رفتار افراد در زمینه‌های مختلف از جمله ازدواج و نحوه انتخاب همسر تأثیرگذار هستند؛ چراکه نگرش افراد تعیین‌کننده رفتار و عملکرد آنان است. بنابراین، جهت پی بردن به نحوه عملکرد افراد در زمینه ازدواج ناگزیر باید از نحوه نگرش و ارزش‌های آنان در حوزه خانواده و ازدواج آگاه بود. به بیان دیگر نگرش افراد در زمینه‌های برابری جنسیتی، نحوه تعامل با خانواده، روابط دوستی بین دختر و پسر و نحوه انتخاب همسر، تا حد زیادی بازگوکننده عملکرد و رفتار آنان در زمینه ازدواج است.

با توجه به زمینه‌های نظری فوق، در پژوهش حاضر فرضیات زیر مطرح و مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

- بین سن دختران دانشجویان با نگرش به نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- بین تحصیلات دختران دانشجویان با نگرش به نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- بین تمایل به برابری جنسیتی با نگرش به نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- بین نحوه تعامل با خانواده با نگرش به نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- بین تمایل به دوستی دختر و پسر با نگرش به نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد.
- بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با نگرش به نحوه انتخاب همسر رابطه وجود دارد.

روش و داده‌ها

این پژوهش در زمره تحقیقات پیمایش مقطعی بوده و از نظر هدف، تحقیقی کاربردی به شمار می‌آید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه‌ی ساخت‌یافته استفاده گردیده که در سال ۱۳۹۷ به انجام رسیده است. جهت سنجش پایایی^۱ سوالات و گویه‌های پرسش‌نامه که در قالب طیف لیکرت بودند، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است.

جامعه آماری تحقیق شامل دانشجویان دختر دانشکده‌های هنر، فنی و مهندسی، زبان‌های خارجی، علوم پایه، تربیت بدنی و علوم انسانی در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری بوده، که طی سال ۱۳۹۷ در دانشگاه تهران مشغول به تحصیل بوده‌اند (جدول ۱). جامعه آماری تحقیق ۲۴۰۰۰ دانشجوی دختر بوده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۸ نفر برآورد گردید و با در نظر گرفتن احتمال افت نمونه‌ها (عدم تکمیل کامل پرسشنامه، میزان بالای بی‌پاسخی و...) به مقدار ۵ درصد نمونه اولیه ارتقاء یافته و حجم نمونه نهایی به ۴۰۰ نفر رسید. روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی و تصادفی ساده بوده است. بدین شکل که ابتدا با توجه به این که ۵/۵ درصد جامعه آماری مربوط به دانشجویان دانشکده هنر بودند، تعداد نمونه دانشکده هنر متناسب با حجم جامعه آماری بدست آمد. بنابراین، ۲۲ نفر از نمونه تحقیق در دانشکده هنر تکمیل گردید. بدین ترتیب ۹۲ نفر از نمونه تحقیق در دانشکده فنی و مهندسی، ۱۸ نفر در دانشکده زبان‌های خارجی، ۸۶ نفر در دانشکده علوم پایه، ۱۸ نفر در دانشکده تربیت بدنی و ۱۶۴ نفر از نمونه تحقیق در دانشکده علوم انسانی تکمیل گردید. سپس از آموزش هر دانشکده اسامی دانشجویان سه مقطع کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری در قالب شماره دانشجویی دریافت شد و براساس انتخاب تصادفی فرد مورد نظر شناسایی شده و مورد پرسش قرار گرفت (جدول ۱).

جدول ۱. توزیع جمعیت دانشجویان دختر براساس دانشکده‌های مختلف

ردیف	دانشکده	تعداد	توزیع درصد	توزیع جمعیت نمونه
۱	علوم پایه	۵۱۶۰	۲۱/۵	۸۶
۲	تربیت بدنی	۱۰۸۰	۴/۵	۱۸
۳	هنر	۱۳۲۰	۵/۵	۲۲
۴	زبان‌های خارجی	۱۰۸۰	۴/۵	۱۸
۵	علوم انسانی	۹۸۴۰	۴۱	۱۶۴
۶	فنی و مهندسی	۵۵۲۰	۲۳	۹۲
کل	کل دانشکده‌ها	۲۴۰۰۰	۱۰۰	۴۰۰

جهت تحلیل داده‌ها نرم افزار SPSS مورد استفاده قرار گرفت. جهت بررسی و آزمون فرضیه‌های تحقیق ابتدا به تحلیل دومتغیره و سپس به تحلیل چندمتغیره پرداخته شده است. جهت سنجش روابط دو متغیره بین متغیر وابسته تحقیق (نگرش به نحوه انتخاب همسر) که متغیری در مقیاس فاصله‌ای است و متغیرهای مستقل اعم از سن، تحصیلات، تمایل به برابری جنسیتی، نحوه تعامل با خانواده، تمایل به دوستی دختر و پسر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی (که همگی در مقیاس فاصله‌ای و شبه‌فاصله‌ای هستند)، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. با توجه به این‌که متغیر وابسته فاصله‌ای است، جهت بررسی و آزمون چند متغیره بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته از آزمون رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شده است.

در این پژوهش، متغیرهای سن، تحصیلات، تمایل به برابری جنسیتی، نحوه تعامل با خانواده، تمایل به دوستی دختر و پسر و اندازه استفاده از شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان متغیرهای مستقل و متغیر نگرش به نحوه انتخاب همسر به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. جهت سنجش و بررسی متغیر نگرش به نحوه انتخاب همسر، از ۵ گویه استفاده شده است که طیف آن به صورت ترتیبی از کاملاً مخالفم با کد (۱) تا کاملاً موافقم با کد (۵) است. برای به دست آوردن و سنجش متغیر مذکور، ۵ گویه ذکر شده در جدول ۲ با یکدیگر جمع شده است. بدین ترتیب متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. مقدار استاندارد شده آلفای

کرونباخ برای متغیر نگرش به نحوه انتخاب همسر برابر با $0/821$ است. بنابراین گویه‌های مربوط به متغیر نگرش به نحوه انتخاب همسر از میزان پایایی خوبی برخوردار هستند. نمره بالاتر به معنای جهت‌گیری و نگرش مدرن‌تر و به معنای این است که نگرش به نحوه انتخاب همسر بیش‌تر به صورت خودانتخابی است. در حالی‌که نمره پایین‌تر به معنای جهت‌گیری و نگرش سنتی‌تر و به معنای این است که نگرش به نحوه انتخاب همسر کم‌تر به صورت خودانتخابی بوده است.

منظور از برابری جنسیتی این است که زن و مرد حقوق و وظایف یکسان دارند، و همه از فرصت‌های مساوی در جامعه برخوردار هستند. در این پژوهش، برای سنجش و بررسی تمایل به برابری جنسیتی، از دانشجویان خواسته شده است تا نگرش و میزان اعتقاد خود را نسبت به یکسانی و تشابه برخورد با زنان (همانند مردان) در زمینه‌های مختلفی که در جدول ۲ آمده است را اعلام نمایند. این سوالات در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از کاملاً موافقم با کد (۱) تا کاملاً مخالفم با کد (۵) مورد پرسش قرار گرفت. مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ برای متغیر برابری جنسیتی برابر با $0/810$ است. بنابراین گویه‌های مربوط به متغیر تمایل به برابری جنسیتی از میزان پایایی خوبی برخوردار هستند. جهت سنجش متغیر تمایل به برابری جنسیتی، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده و بدین ترتیب متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره بالاتر به معنای تمایل بیش‌تر به برابری جنسیتی و نمره پایین‌تر به معنای تمایل کم‌تر به برابری جنسیتی است (جدول ۲).

منظور از نحوه تعامل با خانواده این است که افراد چه تعاملی با خانواده خود دارند و چقدر به خواسته‌ها و علایق خانواده اولویت می‌دهند. جهت سنجش این متغیر ۶ سوال از دانشجویان در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از خیلی کم با کد (۱) تا خیلی زیاد با کد (۵) شده است. مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ برای متغیر نحوه تعامل با خانواده برابر با $0/846$ است. بنابراین، گویه‌های مربوط به متغیر نحوه تعامل با خانواده از پایایی خوبی برخوردار هستند. جهت سنجش متغیر نحوه تعامل با خانواده، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده

و بدین ترتیب، متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره بالاتر به معنای تعامل بیش‌تر با خانواده و نمره پایین‌تر به معنای تعامل کم‌تر با خانواده است (جدول ۲).

جدول ۲. تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ	گویه‌ها	متغیرها
۰/۸۲۱	اولویت‌آشنایی دو زوج قبل از آشنایی خانواده‌ها، ارجحیت نظر فرد در انتخاب همسر بر نظر پدر و مادر، کافی بودن نظر دختر و پسر برای ازدواج، انتخاب شریک زندگی به وسیله خود فرد و انتخاب همسر از طریق رابطه دوستانه و مبتنی بر علاقه	نگرش به نحوه انتخاب همسر
۰/۸۱۰	نگرش و میزان اعتقاد فرد نسبت به یکسانی و تشابه برخورد با زنان (همانند مردان) در زمینه‌های مختلفی هم‌چون تحصیلات دانشگاهی، اشتغال، درآمد، فعالیت‌های سیاسی و مشارکت در تامین نیازهای اقتصادی خانه	تمایل به برابری جنسیتی
۰/۸۴۶	اهمیت دادن به انتظارات خانواده، مشورت با خانواده، اهمیت به رسم و رسوم خانوادگی، تعامل صمیمی با اعضای خانواده، بیان راحت خواسته‌ها و نیازها با خانواده و عدم علاقه به زندگی مستقل	نحوه تعامل با خانواده
۰/۸۷۴	تمایل به داشتن دوستی با جنس مخالف، اعتقاد به وجود روابط دوستانه دختر و پسر، اثر مثبت روابط دوستانه بر تشکیل زندگی موفق، تمایل به داشتن این روابط قبل از ازدواج، لزوم وجود این‌گونه روابط قبل از ازدواج، و نقش این‌گونه روابط در شناخت طرف مقابل	تمایل به دوستی دختر و پسر
	متولد چه سالی هستید؟	سن
	تعداد کلاس‌هایی که هر دانشجو به صورت رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها درس خوانده است، چند سال بوده است؟	تحصیلات
	در شبانه روز چند ساعت از شبکه‌های اجتماعی هم‌چون تلگرام، اینستاگرام، واتساپ و ... استفاده می‌کنید؟	میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی

منظور از تمایل به دوستی دختر و پسر این است که دانشجویان چقدر به داشتن رابطه دوستی با جنس مخالف تمایل دارند. جهت سنجش این متغیر از دانشجویان خواسته شد تا نظر و اعتقاد خود را در زمینه‌های مختلفی که در جدول ۲ آمده است، بیان نمایند. این سوالات در قالب طیف لیکرت و به صورت ترتیبی از کاملاً مخالفم با کد (۱) تا کاملاً موافقم با کد (۵) مورد پرسش قرار گرفت. مقدار استاندارد شده آلفای کرونباخ برای این متغیر برابر با $0/874$ است. بنابراین، گویه‌های مربوط به متغیر تمایل به دوستی دختر و پسر از پایایی خوبی برخوردار هستند. جهت سنجش این متغیر، گویه‌های مورد پرسش با یکدیگر جمع شده و بدین ترتیب، متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. نمره پایین‌تر به معنای تمایل کم و نمره بالاتر به معنای تمایل زیاد به داشتن روابط دوستی دختر و پسر است (جدول ۲).

در خصوص متغیر سن، از افراد تاریخ تولد آنان پرسیده شده است. بنابراین، متغیر سن به صورت متغیر فاصله‌ای در نظر گرفته شده است. متغیر تحصیلات به دو صورت ترتیبی و فاصله‌ای مورد سنجش قرار گرفته است. در مقیاس ترتیبی از دانشجویان پرسیده شد که در کدام یک از مقاطع تحصیلی (۱) کارشناسی، (۲) کارشناسی ارشد و (۳) دکتری مشغول به تحصیل هستند، و در مقیاس فاصله‌ای، تعداد کلاس‌هایی که هر دانشجو به صورت رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها درس خوانده است، چند سال بوده است؟ جهت سنجش متغیرهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی از دانشجویان دختر سوال شده است که در شبانه روز چند ساعت از شبکه‌های اجتماعی هم‌چون تلگرام، اینستاگرام، واتساپ و ... استفاده می‌کنید؟ بنابراین، متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی به صورت متغیر فاصله‌ای در نظر گرفته شده است (جدول ۲).

یافته‌های تحقیق

در این پژوهش ۵/۵ درصد از نمونه آماری را دانشجویان هنر، ۲۳ درصد را دانشجویان فنی و مهندسی، ۴/۵ درصد را دانشجویان زبان‌های خارجی، ۲۱/۵ درصد را دانشجویان علوم پایه، ۴/۵ درصد را دانشجویان تربیت بدنی، و ۴۱ درصد را دانشجویان علوم انسانی تشکیل داده‌اند (جدول ۱). کم‌ترین سن دانشجویان ۱۸ سال و بیش‌ترین آن ۳۵ سال بوده است. میانگین سنی

دانشجویان دختر برابر با ۲۴/۳ سال بوده است. به لحاظ سطح تحصیلات ۶۱ درصد نمونه پژوهش دارای تحصیلات کارشناسی، ۲۹ درصد دارای تحصیلات کارشناسی‌ارشد و ۱۰ درصد دارای تحصیلات دکتری بوده‌اند (جدول ۳).

از دیگر نتایج جدول ۳، استفاده از شبکه‌های اجتماعی هم‌چون تلگرام، واتساپ، اینستاگرام، فیس‌بوک و ... بوده است. استفاده از شبکه‌های اجتماعی در حدود ۳۲ درصد نمونه یک ساعت و کم‌تر بوده است، بیش از ۳۸ درصد دانشجویان در طول روز بیش از یک ساعت تا پنج ساعت از این شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. در نهایت، ۲۹/۵ درصد دانشجویان کسانی هستند که در طول روز بیش از پنج ساعت تا دوازده ساعت از این شبکه‌ها استفاده می‌کنند (جدول ۳).

جدول ۳. توزیع نمونه تحقیق برحسب متغیرهای سن، تحصیلات و استفاده از شبکه‌های اجتماعی

کل		ویژگی‌های فردی	
درصد	تعداد		
۴۹/۵	۱۹۸	۱۸-۲۳ ساله	سن
۳۵/۰	۱۴۰	۲۴-۲۹ ساله	
۱۵/۵	۶۲	۳۰-۳۵ ساله	
۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع	
۲۴/۳		میانگین سنی	
۶۱/۰	۲۴۴	کارشناسی	سطح تحصیلات
۲۹/۰	۱۱۶	کارشناسی‌ارشد	
۱۰/۰	۴۰	دکتری	
۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع	
۳۱/۸	۱۲۷	کم	استفاده از شبکه‌های اجتماعی
۳۸/۷	۱۵۵	متوسط	
۲۹/۵	۱۱۸	زیاد	
۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع	

جدول ۴، آزمون رابطه دو متغیره بین متغیرهای مستقل تحقیق و متغیر وابسته (نگرش به نحوه انتخاب همسر) را نشان می‌دهد. جهت سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. مطابق نتایج جدول ۴، سطح معناداری ضریب همبستگی پیرسون بین متغیر سن و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو در سطح $0/01$ معنادار است. جهت رابطه منفی است، بدین معنا که با کاهش سن دختران دانشجو، خودانتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش می‌یابد. رابطه بین تعداد سال‌های تحصیل و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو در سطح $0/01$ معنادار است. جهت رابطه مثبت است، بدین معنا که با افزایش تعداد سال‌های تحصیل در بین دختران دانشجو، خود انتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش می‌یابد.

رابطه بین تمایل به برابری جنسیتی و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو در سطح $0/01$ معنادار است. جهت رابطه مثبت است، بدین معنا که با افزایش تمایل به برابری جنسیتی دختران دانشجو، گرایش به خودانتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش می‌یابد. همچنین رابطه بین نحوه تعامل فرد با خانواده و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو در سطح $0/01$ معنادار است. جهت رابطه منفی است؛ بدین معنا که هرچه دختران تعامل بیشتری با خانواده خود داشته باشند، خود انتخابی آنان در انتخاب همسر کاهش خواهد یافت (جدول ۴).

از دیگر نتایج جدول ۴ این است که بین تمایل به دوستی دختر و پسر و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو رابطه مثبت وجود دارد. این رابطه که در سطح $0/01$ معنادار است، حاکی از آن است که هرچه دانشجویان تمایل بیشتری به رابطه دوستی دختر و پسر داشته باشند، خود انتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش خواهد یافت. همچنین، بین شاخص استفاده از شبکه‌های اجتماعی و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو رابطه مثبت وجود دارد. این رابطه که در سطح $0/01$ معنادار است، حاکی از آن است که هرچه استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط دانشجویان دختر افزایش یابد، خود انتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش خواهد یافت (جدول ۴).

جدول ۴. رابطه بین متغیرهای مستقل و نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو

رابطه بین متغیرهای مستقل و نگرش به نحوه انتخاب همسر	ضریب پیرسون	سطح معناداری
سن	-۰/۳۶۷	۰/۰۰۳
تعداد سال‌های تحصیل	۰/۴۸۴	۰/۰۰۱
تمایل به برابری جنسیتی	۰/۶۰۳	۰/۰۰۰
نحوه تعامل با خانواده	-۰/۶۱۲	۰/۰۰۰
تمایل به دوستی دختر و پسر	۰/۷۸۶	۰/۰۰۰
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۷۲۳	۰/۰۰۰

برای بررسی تاثیر همزمان تمامی متغیرهای تحقیق و به جهت درک بهتر عوامل مؤثر بر نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو از تکنیک رگرسیون خطی چندمتغیره استفاده شده است. همان‌گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود آزمون رگرسیون در شش مدل انجام شده است. در مدل اول متغیر سن وارد مدل شده است. در مدل دوم علاوه بر متغیر سن، متغیر تعداد سال‌های تحصیل وارد مدل شده است. در مدل سوم، چهارم و پنجم به ترتیب، متغیرهای تمایل به دوستی دختر و پسر، نحوه تعامل با خانواده و تمایل به برابری جنسیتی وارد مدل شده است. در آخر و در مدل ششم متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی وارد مدل شده است. در ادامه به تفسیر هریک از مدل‌ها پرداخته شده است.

در مدل اول متغیر سن وارد معادله شده است. این متغیر رابطه معناداری با نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو دارد. مقدار بتای به دست آمده برای این متغیر منفی است؛ این بدین معناست که با افزایش سن دختران دانشجو، خودانتخابی آنان در انتخاب همسر کاهش می‌یابد. این متغیر ۶ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین کرده است. در مدل دوم متغیر تعداد سال‌های تحصیل وارد معادله گردیده است. این متغیر نیز رابطه معناداری با نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو دارد. مقدار بتای به دست آمده برای این متغیر مثبت است؛ این بدین معناست که با افزایش تعداد سال‌های تحصیل دختران دانشجو، خودانتخابی آنان در

انتخاب همسر افزایش می‌یابد. دو متغیر سن و تحصیلات ۱۵ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین کرده‌اند. نکته قابل توجه در مدل دوم آن است که با ورود متغیر تعداد سال‌های تحصیل، جهت رابطه متغیر سن مثبت می‌شود. این نشان‌دهنده آن است که تحصیلات متغیر مهمی در نگرش به نحوه انتخاب همسر است، به گونه‌ای که متغیر سن را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد. با افزایش سن افراد، تحصیلات آنان نیز افزایش می‌یابد و در مجموع حضور همزمان این دو متغیر باعث تغییر جهت متغیر سن می‌گردد (جدول ۵).

در مدل سوم متغیر تمایل به دوستی دختر و پسر وارد معادله شده است. رابطه این متغیر با نگرش به نحوه انتخاب همسر معنادار شده است. مقدار بتای به دست آمده برای این متغیر مثبت است؛ این بدین معناست که دختران دانشجویی که تمایل بیش‌تری به رابطه دوستی دختر و پسر دارند، خودانتخابی بیش‌تری در انتخاب همسر خواهند داشت. با ورود این متغیر به معادله مقدار ضریب تعیین تعدیل شده به ۰/۳۴۹ افزایش یافته است. این افزایش قابل توجه نشان‌دهنده اهمیت این متغیر در مدل است. به‌صورتی که مقدار قابل‌ملاحظه‌ای از تفاوت‌ها در نگرش به نحوه انتخاب همسر توسط این متغیر (تمایل به دوستی دختر و پسر) تبیین می‌شود. به‌عبارت دیگر، حدود ۲۰ درصد نگرش به نحوه انتخاب همسر دانشجویان دختر توسط این متغیر تبیین شده است. در مجموع سه متغیر سن، تحصیلات و تمایل به دوستی دختر و پسر حدود ۳۵ درصد واریانس متغیر وابسته تحقیق (نگرش به نحوه انتخاب همسر) را تبیین کرده‌اند (جدول ۵).

در مدل چهارم متغیر نحوه تعامل با خانواده وارد معادله شده است. همان‌گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، این متغیر دارای رابطه معناداری با نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو است. مقدار بتای به دست آمده برای این متغیر منفی است؛ این بدین معناست که هرچه دختران دانشجو تعامل کم‌تری با خانواده خود داشته باشند، خودانتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش خواهد یافت. با ورود این متغیر به معادله مقدار ضریب تعیین تعدیل شده به ۰/۴۲۰ افزایش یافته و در مجموع چهار متغیر سن، تعداد سال‌های تحصیل، تمایل به دوستی دختر و پسر و نحوه تعامل با خانواده ۴۲ درصد واریانس متغیر وابسته تحقیق (نگرش به نحوه انتخاب همسر) را تبیین کرده‌اند.

جدول ۵. اثر متغیرهای مستقل تحقیق بر نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو (ضرایب Beta)

متغیرهای مستقل	مدل ۱	مدل ۲	مدل ۳	مدل ۴	مدل ۵	مدل ۶
سن	-۰/۲۷۶***	۰/۲۵۴**	۰/۲۴۸*	۰/۲۳۱*	۰/۲۸۷*	۰/۲۱۶*
تعداد سال‌های تحصیل		۰/۴۱۳***	۰/۳۵۶***	۰/۳۳۴***	۰/۳۲۸***	۰/۳۰۵***
تمایل به دوستی دختر و پسر			۰/۷۴۱***	۰/۷۲۳***	۰/۷۱۲***	۰/۶۸۹***
نحوه تعامل با خانواده				-۰/۶۳۸***	-۰/۶۱۰***	-۰/۵۷۶***
تمایل به برابری جنسیتی					۰/۵۴۸***	۰/۵۳۰***
استفاده از شبکه‌های اجتماعی						۰/۶۲۴***
R	۰/۱۱۵	۰/۳۲۰	۰/۶۴۷	۰/۷۱۰	۰/۷۳۵	۰/۷۹۶
R Square	۰/۰۶۱	۰/۱۵۳	۰/۳۴۹	۰/۴۲۱	۰/۴۸۳	۰/۵۸۱
Adjusted R Square	۰/۰۶۰	۰/۱۵۰	۰/۳۴۹	۰/۴۲۰	۰/۴۸۱	۰/۵۸۰

*** معناداری در سطح ۰/۰۰۱؛ ** معناداری در سطح ۰/۰۱؛ * معناداری در سطح ۰/۰۵

در مدل پنجم متغیر تمایل به برابری جنسیتی وارد معادله گردیده است. این متغیر دارای رابطه معناداری با نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو است. مقدار بتای به دست آمده برای این متغیر مثبت است؛ این بدین معناست که هرچه دختران دانشجو تمایل بیشتری به برابری جنسیتی داشته باشند، خودانتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش خواهد یافت. با ورود این متغیر به معادله مقدار ضریب تعیین تعدیل شده به ۰/۴۸۱ افزایش یافته و مجموع پنج متغیر وارد شده در مدل، بیش از ۴۸ درصد واریانس متغیر وابسته تحقیق را تبیین می‌کند (جدول ۵).

در مدل ششم با ورود متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در معادله، تاثیر همزمان تمام متغیرهای تحقیق بر متغیر وابسته سنجیده شده است. استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری با نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو دارد. مقدار بتای به دست آمده برای این متغیر مثبت است؛ این بدین معناست که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، خودانتخابی دختران دانشجو در انتخاب همسر افزایش می‌یابد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده با ورود متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی حدود ۱۰ درصد افزایش یافته و به ۵۸ درصد رسیده است. همان‌گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، تمامی متغیرهای تحقیق رابطه

معناداری با متغیر وابسته داشته‌اند. دو متغیر تمایل به دوستی دختر و پسر و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با ضرایب ۰/۶۸۹ و ۰/۶۲۴ به ترتیب، قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو هستند. متغیرهای نحوه تعامل با خانواده، تمایل به برابری جنسیتی، تعداد سال‌های تحصیل و سن به ترتیب در مراتب بعدی اهمیت قرار دارند (جدول ۵).

در مدل آخر و در مدل ششم، از میان شش متغیر مستقل، جهت رابطه تنها یک متغیر نحوه تعامل با خانواده بر نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو منفی بوده است. بدین معنی که با کاهش نحوه تعامل دختران دانشجو با خانواده، خودانتخابی آنان در انتخاب همسر افزایش می‌یابد. جهت رابطه پنج متغیر سن، تعداد سال‌های تحصیل، تمایل به دوستی دختر و پسر، تمایل به برابری جنسیتی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر نگرش به نحوه انتخاب همسر دختران دانشجو مثبت بوده است. بدین معنی که با افزایش سن، تعداد سال‌های تحصیل، تمایل به دوستی دختر و پسر، تمایل به برابری جنسیتی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی، خودانتخابی دختران دانشجو در انتخاب همسر افزایش می‌یابد. در مجموع شش متغیر سن، تعداد سال‌های تحصیل، تمایل به دوستی دختر و پسر، نحوه تعامل با خانواده، تمایل به برابری جنسیتی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی ۵۸ درصد واریانس متغیر وابسته را تبیین کرده‌اند (جدول ۵).

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

هرچند ازدواج و همسرگزینی عملی ارادی است که به خواست‌ها، تمایلات و دیدگاه‌های فردی مربوط می‌شود، اما تعاملات پیچیده انسان با اجتماع، فرآیند انتخاب همسر را با متغیرهای مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و خانوادگی تحت تأثیر قرار می‌دهد (ضرابی و مصطفوی، ۱۳۹۰). در واقع، رفتار فرد در چگونگی همسرگزینی برآیند شبکه‌ای از علت‌ها در دوره‌های زندگی فرد است (غروی، ۱۳۸۸). این تحقیق با هدف بررسی عوامل مؤثر بر نحوه همسرگزینی دانشجویان دختر انجام شد و مشخص شد که:

۱. هرچه استفاده از شبکه‌های اجتماعی بیشتر بوده است، فرد بیش‌تر به سمت خودانتخابی می‌رود.
۲. هم‌چنین افرادی که تعامل کم‌تری با خانواده خود دارند، در انتخاب همسر تمایل بیش‌تری به خودانتخابی دارند.
۳. هرچه تمایل آن‌ها به رابطه دختر و پسر بیش‌تر بوده، بیش‌تر ترجیح می‌دهند خودشان همسران‌شان را انتخاب کنند
۴. تمایل بیش‌تر به برابری جنسیتی با تمایل بیش‌تر به خود انتخابی همراه است.
۵. در افرادی با تحصیلات بالاتر، تمایل به خود انتخابی بیش‌تر است.

متغیرهای نحوه تعامل با خانواده، تمایل به رابطه دختر و پسر و تمایل به برابری جنسیتی از مشخصه‌های مدرنیته یا محصولات تفکر مدرن هستند. زمانی که افراد از الگوی زندگی سنتی فاصله می‌گیرند و به شیوه مدرن‌تری می‌اندیشند، فردگراتر می‌شوند؛ بدین معنا که احساس استقلال و عاملیت بیش‌تری دارند و در زمینه انتخاب همسر هم ترجیح می‌دهند که خودشان برای زندگی آینده‌شان تصمیم بگیرند. لذا لزوماً الگوهای پیشینی واحد و غالب مانند مداخله و انتخاب‌گری اعضای بزرگسال خانواده، خواستگاری توسط نسل بزرگسال و رضایت دو خانواده و ... برای ایشان چندان از درجه اعتبار برخوردار نیست.

هم‌چنین تفکر مدرن باعث می‌شود با تغییر نگرش به گناه و کاهش قبح گناه و کاهش ترس و عذاب وجدان از گناه و نافرمانی خداوند، و با تزلزل جایگاه مرجعیت خداوند در تنظیم امورات زندگی از جمله در رابطه با جنس مخالف، رابطه صمیمانه با جنس مخالف با آزادی بیش‌تری گسترش یابد. جوانان به سمت روابط دوستانه و عاشقانه و تامین نیازهای گوناگون جنسی و عاطفی از طریق روابطی خارج از چارچوب ازدواج می‌روند و به‌طور کلی قائل به انتخاب همسر از روی عشق و با سابقه دوستی و روابط عاشقانه قبل از ازدواج می‌باشند. لذا پذیرای مدل ازدواج سنتی مبتنی بر خواستگاری و وصلت دو خانواده معمولاً غریبه با هم نیستند.

هم‌چنین مدرنیته با برساخت اجتماعی تلقی کردن تفاوت‌های جنسیتی، تمایل به برابری جنسیتی را در میان دختران افزایش داده است. دخترها خواهان فرصت‌های برابر در تمام زمینه‌های زندگی هستند. از جمله نابرابری‌ها در زمینه انتخاب همسر است که در بافت سنتی کشور ما معمولاً پسرها انتخاب‌گر هستند و عاملیت دارند و دخترها - در طی فرایند خواستگاری سنتی توسط خانواده پسر- انتخاب می‌شوند. تمایل به برابری جنسیتی می‌تواند باعث شود که دختران بر علیه این الگوی سنتی، شیوه متفاوتی را برگزینند که در آن هر دوی دختر و پسر با هم در ارتباط بوده و هر دو در موقعیت انتخاب‌گری باشند. لذا بسیاری از دختران امروزی شیوه برخورد کالایی با دختر در جریان خواستگاری سنتی را به نقد می‌کشند، و هم‌چنین خواستار این هستند که در تمام امورات زندگی نقش و سهمی برابر داشته باشند. لذا طبیعی است که با افزایش برابری جنسیتی تمایل به خودانتخابی بیش‌تر شود. این یافته تحقیق، با نتایج مطالعه حبیب‌پور (۱۳۸۵) و طبیعی و شمسی‌پور (۱۳۹۷) همسو است.

اکنون به مورد استفاده از شبکه‌های اجتماعی بپردازیم. جهان مجازی می‌تواند بر روی تمام جوانب زندگی افراد از جمله بینش جوانان در مورد ازدواج و انتخاب همسر اثرگذار باشد (اکبری و همکاران، ۱۴۰۱). امروزه شبکه‌های اجتماعی عموماً و با حجم بیش‌تری مروج ارزش‌ها، باورها و سبک زندگی به شیوه مدرن است. به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی که نوعاً جوان‌ها مورد استفاده قرار می‌دهند، محتوی ارزش‌های زندگی غربی می‌باشند. حتی اگر این شبکه‌های ارتباطی را ابزاری برای توسعه و گسترش فرهنگ غربی بدانیم، به نظر می‌رسد این عامل - استفاده از شبکه‌های مجازی- خود می‌تواند به‌عنوان یک عامل ریشه‌ای برای سه عامل قبلی نیز باشد. این یافته پژوهش مبنی بر این که هرچه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی بیش‌تر باشد، فرد بیش‌تر به سمت خودانتخابی می‌رود، با یافته‌های بروجردی‌علوی و شمسی (۱۳۹۴) و تاج‌آبادی‌فراهانی و همکاران (۱۳۹۸) همسو است.

عامل دیگر سطح تحصیلات است. طبق این تحقیق مشخص شد که در افرادی با تحصیلات بالاتر، تمایل به خودانتخابی بیش‌تر است؛ که با یافته عظیمی‌هاشمی و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. به نظر می‌رسد افرادی با ادامه تحصیل از رشد فکری بیش‌تری به‌ویژه در محیط آزاد

دانشگاه برخوردار می‌شوند و با افکار پیشروتر و مدرن‌تر آشنا می‌شوند. آن‌ها از افکار سنتی فاصله بیش‌تری می‌گیرند. هم‌چنین با افزایش تحصیلات احتمالاً موقعیت اجتماعی اقتصادی ایشان ارتقا می‌یابد، و اعتماد به نفس ایشان برای انتخاب فردی و تصمیم‌گیری فعالانه‌تر برای زندگی خود بهبود می‌یابد. به‌علاوه اشتغال به تحصیل و حضور در دوره‌های تحصیلات تکمیلی که افراد نوعاً بیش‌تر در سنین ازدواج هستند، می‌تواند موقعیت‌های بیش‌تری را برای تعامل دو جنس در محیط‌های دانشگاهی و کاری و اجتماعی فراهم آورد و تمایل جوانان به انتخاب همسر از میان جامعه ارتباطی خود افزایش یابد.

در مجموع، می‌توان گفت که ادامه تحصیل و مطالعه، رشد فکری، حضور در اجتماعات بزرگ‌تر واقعی هم‌چون دانشگاه، و نیز حضور در شبکه‌های وسیع اجتماعی مجازی (با القای مستقیم‌تر تفکر مدرن)، در تغییر ذائقه جوانان در شیوه انتخاب همسر مؤثر بوده است. همان‌گونه که در سایر عرصه‌های زندگی نیز، به مرور زندگی به شیوه مدرن رواج بیش‌تری می‌یابد، در سبک انتخاب همسر نیز از این قاعده مستثنی نیست.

با توجه به یافته‌های تحقیق به نظر می‌رسد که آموزش جوانانی که در سن ازدواج هستند و آگاهی‌بخشی راجع به عوامل اثرگذار روی شیوه‌های تصمیم‌گیری ایشان در مورد ازدواج، می‌تواند آگاهی آن‌ها را تقویت نماید و آن‌ها را در صورت لزوم به سمت کارگاه‌های مهارت‌آموزی هم‌چون مهارت‌های تصمیم‌گیری، مهارت‌های انتخاب همسر، آمادگی برای ازدواج و نظایر این‌ها سوق دهد؛ که این امر اقدامی ضروری جهت بهبودبخشی کارکرد خانواده‌ها، تامین بهداشت و سلامت افراد، تحکیم بنیان خانواده و در نهایت، زمینه‌سازی برای فرزندآوری و تربیت فرزندان سالم و موفق خواهد بود. دانشگاه‌ها می‌توانند در ارائه چنین آموزش‌هایی نقش راهبردی و بسیار مهم داشته باشند. از سوی دیگر با توجه به این‌که در جامعه ایران هرگونه افزایش باروری و فرزندآوری، در حیطه خانواده اتفاق می‌افتد و ازدواج مقدمه‌ای برای امر باروری است، انتخاب درست، به خانواده‌ای پایدار و در نهایت داشتن فرزند و افزایش باروری کمک خواهد کرد.

هم‌چنین، پیشنهاد دیگر این پژوهش، توجه و اهتمام بیش‌تر به غنابخشی نقش خانواده‌ها و حفظ و ارتقای کیفیت رابطه والد-فرزند و کاستن از شکاف نسلی می‌باشد؛ چرا که از طریق پایه‌گذاری و تداوم یک رابطه صمیمانه غنی، عمیق و تربیتی با فرزندان می‌توان شخصیت پایه و قوای فکری و تحلیلی ایشان را مستحکم نمود و اثرات منفی سایر عوامل از جمله شبکه‌های مجازی را حتی‌الامکان کاهش داد. در کشور ما، خانواده ایرانی هنوز یکی از وظایف و کارکردهای خود را گزینش همسر برای فرزند یا فرزندان خود می‌داند (ساروخانی، ۱۳۸۱: ۳۷) و تلاش دارد تا در تمام مراحل زندگی فرزندان در کنار ایشان باشد. یعقوبی‌دوست و همکاران (۱۳۹۴) نیز با تاکید زیاد بر نقش راهبردی خانواده‌ها در همسرگزینی معتقدند که خانواده‌ها بیش‌ترین تأثیر را بر ملاک‌های انتخاب همسر جوانان دارند؛ به گونه‌ای که مانع از تأثیر رسانه‌های دیداری بر ملاک‌های ازدواج آنان می‌شوند. لذا تلفیق نمودن ارزش‌های خانواده ایرانی (و مزایایی هم‌چون جمع‌گرایی، همفکری و حمایت)، با خصوصیات نسل جدید هم‌چون: تمایل به عاملیت، مسئولیت‌پذیری و انتخاب‌گری در موارد گوناگون زندگی می‌تواند نحوه همسرگزینی را به سمت مدل‌های مشارکتی و تلفیقی - با حداقل مشکلات و حداکثر مزیت - سوق دهد.

منابع

- آقاباباییان، اقدس، حقیقتیان، منصور و محمدی، اصغر. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین انواع همسرگزینی (سنتی، نیمه سنتی و مدرن) از نظر رضایت زناشویی، موضوعات شخصیتی و ارتباطات زناشویی، *رویکردهای پژوهشی در علوم اجتماعی*، ۴(۱۳)، ۱۹۱-۲۰۲.
- <http://www.rassjournal.ir/files/site/phpMSrEqy.pdf>
- اصغریور ماسوله، احمدرضا، کرمانی، مهدی و برادران کاشانی، زهرا. (۱۳۹۶). پدیدارشناسی همسرگزینی دختران جوان در شهر مشهد، *زن در فرهنگ و هنر*، ۹(۱).
- <https://doi.org/10.22059/jwica.2017.62765>
- اکبری، حسین و زهرا نخعی‌راد. (۱۳۹۹). مطالعه کیفی وضعیت دایره همسرگزینی دختران جوان، نخستین همایش ملی چالش‌ها و راهکارهای تعالی نهاد خانواده در مذاهب اسلامی.
- <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1087128.html>

بروجردی علوی، مهدخت و شمسی، آزاده. (۱۳۹۴). نقش ماهواره در تغییر تصور ذهنی جوانان تهرانی از ازدواج، *مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی*، ۶(۱۹)، ۲۸۷-۲۶۳.

https://sspp.iranjournals.ir/article_14302.html

پنجه‌بند، یوسف و عنایت، حلیمه (۱۳۹۸). واکاوی فرایند انتخاب همسر از نگاه مردان طلاق داده. *توسعه*

اجتماعی، ۱۴(۱)، ۱۴۸-۱۲۷. https://qjstd.scu.ac.ir/article_15268.html

تاج‌آبادی فراهانی، محمد، شکرپیگی، عالیه و مهاجری، اصغر (۱۳۹۸). رابطه عملکرد شبکه‌های اجتماعی مجازی با شیوه‌های همسرگزینی، *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۶(۱۹)، ۱۶۷-۲۰۴.

<https://doi.org/10.22054/rjsw.2020.55765.436>

تاج‌بخش، غلامرضا و گودرزی، امین. (۱۳۹۹). طراحی الگوی تبیین مولفه‌های سبک ازدواج در ایران با روش فراترکیب. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۹(۵۰)، ۲۸۶-۲۶۹.

https://fasname.msy.gov.ir/article_420.html

جعفریان، مجید و لبافی، سمیه. (۱۳۹۷). آسیب‌شناسی انتخاب همسر در شهر اصفهان: یک مطالعه کیفی،

زن و مطالعات خانواده، ۱۱(۴۲)، ۸۹-۷۱. <https://sanad.iau.ir/Journal/jwsf/Article/955079>

جنادله، علی و رهنما، مریم. (۱۳۹۳). دگرگونی الگوی متعارف خانواده ایرانی (تحلیل ثانویه داده‌های

ملی)، *خانواده‌پژوهی*، ۱۰(۳)، ۲۹۶-۲۷۷. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96503.html

جوهری محمدی، مریم، کلانتری کوشه، سیدمحمد، و فرح‌بخش، کیومرث (۱۳۹۴). مقایسه‌ی رضایت زناشویی در زوجین با همسرگزینی سنتی و غیرسنتی شهر تهران. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*،

۲(۲)، ۱۲۲-۱۴۱. https://fcp.uok.ac.ir/article_15726.html

حبیب‌پور، کرم (۱۳۸۵). بررسی آثار و علل بالارفتن سن ازدواج دختران و پیامدهای تجرد قطعی برای

آنان، دفتر امور زنان و خانواده ریاست جمهوری. <https://www.vepub.com/fa/lecture>

نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان دختران دانشجو و عوامل مرتبط با آن ۴۵

خاوری، کبری، سجادی، حمیرا، حبیب‌پور گتایی، کرم و طالبی، مهدی. (۱۳۹۲). رابطه ابعاد احساس نابرابری جنسیتی با سلامت روان. *رفاه اجتماعی*، ۱۳(۴۸)، ۱۱۱-۱۲۸.

<https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1248-fa.html>

رازقی، نرگس، مظاهری، محمدعلی و احدی، حسن. (۱۳۹۴). نقش سبک‌های دلبستگی در ارجحیت ملاک‌های انتخاب همسر، *روانشناسی تحولی*، ۱۱(۴۴)، ۴۰۵-۴۱۵.

<https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Article/1055127/FullText>

رجبی، غلامرضا، عباسی، قدرت‌اله و شمعونی اهوازی، شهلا. (۱۳۹۴). سبک‌های همسرگزینی (سستی، آزاد و ترکیبی) و رضایت زناشویی در پرستاران، *آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده*،

(۱)، ۶۷-۷۶. <http://fpcej.ir/article-1-108-fa.html>

رحیمی، روح‌اله، عارفی، مختار و مرادی‌زاده، سهراب. (۱۳۹۴). بررسی روابط بین عوامل فردی-خانوادگی و ترجیحات همسرگزینی با رضایت زناشویی زوج‌های هر دو شاغل در آموزش و پرورش، *زن و مطالعات خانواده*، ۸(۲۹)، ۵۳-۷۱.

<https://sanad.iau.ir/Journal/jwsf/Article/955081>

رشوند سرخکوله، مرجان (۱۳۹۷). متمایزکننده‌های وضعیت ازدواج در میان زنان شهر تهران (رسالة دکتری). دانشگاه تهران، تهران، ایران.

زارع‌شاه‌آبادی، اکبر و زارع‌شاه‌آبادی، علیرضا. (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر بر معیارهای همسرگزینی در بین دانشجویان دانشگاه یزد، *جمعیت*، ۳۹ و ۴۰، ۵۶-۷۳. <http://ensani.ir/fa/article/28691>

ساروخانی، باقر (۱۳۸۱). *مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده*، تهران: انتشارات سروش.

<https://taaghche.com/book/6766>

سراج‌زاده، سیدحسین و جواهری، فاطمه. (۱۳۸۵). برابری‌گرایی جنسیتی در میان دانشجویان و متغیرهای زمینه‌ای و نگرشی مرتبط با آن، *جامعه‌شناسی ایران*، ۷(۲)، ۳-۴۰.

http://www.jsi-isa.ir/article_25384.html?lang=fa

سلیمانی، علی، فراهتی، مهرزاد، موجودی، مریم و طاهری، منصوره. (۱۳۹۰). تاثیر نوع ازدواج سنتی و مدرن بر رضایت زناشویی زوجین، دومین همایش ملی روانشناسی - روانشناسی خانواده.

<https://civilica.com/doc/246868>

سیار، ثریا، راهب، غنچه و اقلیما، مصطفی. (۱۳۹۱). مقایسه کارکرد خانواده در ازدواج‌های سنتی و مدرن در زنان متأهل شهر تهران، *رفاه اجتماعی*، ۱۲(۴۷)، ۲۹۵-۲۸۱.

<https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1133-fa.html>

شعبانی، الهه، ساروخانی، باقر و لیبی، محمدمهدی. (۱۴۰۰). تغییرات الگوی ازدواج و تأثیر آن بر طلاق قطعی (مورد مطالعه: مراجعه‌کنندگان به دادگاه‌های حمایت خانواده شهر تهران از دی‌ماه ۹۸ تا آخر خرداد ۹۹)، *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۵(۴)، ۲۷۶-۲۶۴.

https://islamiclifej.sinaweb.net/article_186161.html

شفائی‌مقدم، الهام، نیازی، محسن و شاطریان، محسن. (۱۳۹۴). بررسی نقش عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مؤثر در نگرش منفی به ازدواج (مطالعه موردی شهروندان شهرستان کاشان)،

جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۶(۲)، ۹۱-۶۷. https://socialstudy.ihcs.ac.ir/issue_397_399.html

صادقی، رسول، قدسی، علی محمد و افشار کهن، جواد. (۱۳۸۶). واکاوی مساله ازدواج و اعتبارسنجی یک راه حل، *پژوهش زنان (زن در توسعه و سیاست)*، ۵(۱)، ۱۰۸-۸۳.

https://jwdp.ut.ac.ir/article_19255.html

ضرغام حاجبی، مجید، کمالیان، ته‌مین و ارجمند، سوگند. (۱۳۹۶). مقایسه رضایت زناشویی در ازدواج‌های سنتی و مدرن بین دانشجویان متأهل شهر تهران، *روانشناسی، علوم اجتماعی و علوم تربیتی*، ۱(۲)، ۹۴-۸۴.

<http://dx.doi.org/10.21859/psychol-01029>

طبیعی، منصور و شمسی‌پور، مرضیه. (۱۳۹۷). تعیین‌کننده‌های اجتماعی و فرهنگی مرتبط با الگوهای انتخاب همسر (مطالعه موردی: زنان متأهل ۱۵ تا ۳۵ سال شهرستان لامرد استان فارس)، *توسعه*

اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، ۱۳(۲)، ۱۴۰-۱۱۷. https://qjssd.scu.ac.ir/article_14191.html

عباسی شوازی، محمدجلال و خانی، سعید (۱۳۸۸). الگوهای ازدواج، قومیت و مذهب: بررسی موردی زنان ازدواج کرده در شهر قروه، *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۴(۷)، ۸۶-۶۷.

<https://www.sid.ir/paper/127850/fa>

عسکری‌ندوشن، عباس، عباسی شوازی، محمدجلال و صادقی، رسول. (۱۳۸۸). مادران، دختران و ازدواج: تفاوت‌های نسلی در ایده‌ها و نگرش‌های ازدواج در شهر یزد، *مطالعات راهبردی زنان*.

۱۱(۴۴)، ۷-۳۶. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1388.11.0.2.5>

عظیمی‌هاشمی، مژگان، اعظم‌کاری، فائزه، بیگناه، معصومه و رضامنش، فاطمه. (۱۳۹۴). ارزش‌ها، نگرش‌ها و الگوهای کنش جوانان در خصوص همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌های استان خراسان رضوی، *راهبرد فرهنگ*، ۸(۲۹)، ۱۷۹-۲۱۲.

https://www.jsfc.ir/article_15070.html

غلامعلی، بهزاد، جمورپور، سمیه، سوری، اصغر، سهیلی زاد، مختار، خزایی، سلمان و نوریان، فاطمه. (۱۳۹۵). معیارهای ازدواج در زوجین شرف ازدواج مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره ازدواج. شهرستان

تویسرکان در سال ۱۳۹۴، *پژوهان*، ۱۴(۴)، ۴۷-۳۸. <http://dx.doi.org/10.21859/psj-140438>

فاریابی، ظهیرالدین و زارعی محمودآبادی، حسن. (۱۳۹۴). بررسی و مقایسه سازگاری زناشویی، شادکامی و میل به طلاق در ازدواج‌های سنتی و غیرسنتی شهر یزد، *طلوع بهداشت*، ۱۴(۳)، ۸۳-۹۴.

<https://tbj.ssu.ac.ir/article-1-1681-en.html>

فرهمند، زهره و احمدنیا، شیرین. (۱۳۹۳). مطالعه جنسیتی رابطه شیوه همسرگزینی (سنتی و جدید) با رضایت زناشویی در خانواده‌های شهر شیراز، *مطالعات علوم اجتماعی ایران*، ۱۱(۴۲)، ۹۱-۱۰۴.

<https://ensani.ir/fa/article/407333>

کاستلز، مانوئل. (۱۳۸۰). *ظهور جامعه شبکه‌ای*، (ترجمه احمد علیقیان و افشین خاکباز). جلد اول،

تهران: طرح نو.

کریمی‌ثانی، پرویز، احیایی، کبری، اسماعیلی، معصومه و فلسفی‌نژاد، محمدرضا. (۱۳۹۱). عوامل تعیین‌کننده موفقیت در ازدواج: یک مطالعه کیفی، *پژوهش‌های مشاوره*، ۴۵، ۷۵-۹۳.

<https://www.sid.ir/paper/70161/fa>

کلدی، علیرضا و غفوریان قالیباف، مریم. (۱۳۸۷). بررسی عوامل اجتماعی موثر بر معیارهای همسرگزینی.

جامعه‌شناسی معاصر، ۱(۱)، ۱۵۵-۱۷۲. https://journals.srbiau.ac.ir/article_1793.html

کیانی، مژده و رهنما فلاورجانی، زهره. (۱۳۹۴). تاثیر احساس نابرابری جنسیتی بر سرمایه اجتماعی زنان

تحصیل‌کرده شهر اصفهان، *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۶(۲)، ۷۷-۹۰.

https://jas.ui.ac.ir/article_18394.html

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷)، *پیامدهای مدرنیت*، (ترجمه‌ی محسن ثلاثی)، تهران: نشر مرکز.

<https://taaghche.com/book/126852>

گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۲). *جامعه‌شناسی*، (ترجمه: حسن چاوشیان)، تهران: نشر نی، چاپ پنجم.

<https://www.iranketab.ir/book/3961-sociology>

گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۴). *تجدد و تشخیص*، (ترجمه: ناصر موفقیان)، تهران: نشر نی، چاپ دهم.

<https://www.iranketab.ir/book/36186-modernity-and-self-identity>

مطهری ورمزانی، سجاد. (۱۳۹۸). بررسی نقش شبکه‌های مجازی در تغییر الگوی انتخاب همسر، پایان‌نامه

کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی.

مظاهری، علی، صادقی، منصوره‌السادات، نصرآبادی، ام‌لیلی، انصاری‌نژاد، فاطمه و عباسی، مریم. (۱۳۸۸).

سبک‌های همسرگزینی و کیفیت و پایداری ازدواج، *راهبرد فرهنگ*، ۱(۱)، ۷۰-۵۵.

<https://www.magiran.com/paper/766935>

موسوی، سیداسماعیل، نوایی‌نژاد، شکوه و عاطف وحید، محمدکاظم. (۱۳۸۶). تاثیر روابط قبل از ازدواج

بر تعارضات زناشویی در دانشجویان متاهل دانشگاه‌های دولتی شهر تهران، *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۶(۲۲)، ۲۷-۴۰.

<https://ensani.ir/fa/article/124750>

ولدخانی، مریم، محمودپور، عبدالباسط، فرح‌بخش، کیومرث و سلیمی‌بجستانی، حسین. (۱۳۹۵). تأثیر سن ازدواج، الگوهای همسرگزینی و تفاوت سنی زوجین بر کیفیت زندگی زناشویی زنان شهر تهران، *مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۷(۲۵)، ۱۹۰-۱۷۳.

https://jcps.atu.ac.ir/article_7137.html

هاشمی، سیدضیاء، فولادیان، مجید و فاطمی امین، زینب. (۱۳۹۳). بررسی تجربی دو نظریه رقیب همسرگزینی در ایران، *تحقیقات فرهنگی ایران*، ۷(۴)، ۱۵۷-۱۸۷.

https://www.jicr.ir/article_260.html

هنرپروران، نازنین و نوایی نژاد، شکوه. (۱۳۹۲). مقایسه موضوعات جنسی، ثبات ازدواج و الگوهای ارتباطی در زوجین با ازدواج سنتی و مدرن، همایش انجمن مشاوره ایران.

<https://elmnet.ir/doc/20746602-35184>

یعقوبی‌دوست، محمود، شاهون‌وند، بهروز؛ جولا، غلامرضا؛ مرادی، عزیزعلی. (۱۳۹۴). بررسی رابطه رسانه‌های دیداری و سبک زندگی (مورد مطالعه: جوانان شهر اهواز)، *جامعه‌شناسی مطالعات*

جوانان، ۶(۱۸)، ۱۹۸-۱۶۷. <https://www.sid.ir/paper/170186/fa>

Boyce, C. J., Wood, A. M., & Ferguson, E. (2016). For better or for worse: The moderating effects of personality on the marriage-life satisfaction link. *Personality and Individual Differences*, 97, 61-66. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.03.005>

Dinna, M. (2006). Marital satisfaction in autonomous and arrange marriages: South African Indian sample. Dissertation (MA) Counselling Psychology. University of Pretoria. <http://hdl.handle.net/2263/30227>

Good, W. (1963), *World Revolution and Family Patterns*, London: Free Press of Glencoe.

Hamplová, D. (2003). Marriage and Educational Attainment: A Dynamic Approach to First Union Formation. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 39(6), 841-864. <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/06/06.pdf>

Inglehart, R. (1990). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Luppicini, R., & Saleh, R. H. (2017). The role of online social networks for divorced Saudi women in the face of social, psychological, economic, and legal challenges. *Technology in Society*, 51, 142–152. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2017.07.008>
- Morgan, D. (1992). Marriage and society: understanding and era of change". In J. Lewis, D. Clark, & D. Morgan (Eds.), *Whom God Hath Joined Together*. Rutledge.
- Nobles, J., & Buttenheim, A. (2008). Marriage and Socioeconomic Change in Contemporary Indonesia. *Journal of Marriage and the Family*, 70(4), 904–918. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2008.00535.x>
- Reynolds, J., & Mansfield, P. (1999). The effect of changing attitudes to marriage on its stability. In J. Simons (Ed.), *High divorce rates: The state of the evidence on reasons and remedies*. London, UK: Lord Chancellor's Department Research Secretariat.
- Stone, L. (1979). *Family, sex and marriage in England, 1500-1800*. Penguin Books.
- Xiaohe, X., & Whyte, M. K. (1990). Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the Family*, 52(3), 709. <https://doi.org/10.2307/352936>
- Yelsma, Paul, & Athappilly, K. (1988). Marital satisfaction and communication practices: Comparisons among Indian and American couples. *Journal of Comparative Family Studies*, 19(1), 37–54. <https://doi.org/10.3138/jcfs.19.1.37>